

Innkalling til møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Onsdag 1. juni 2011 kl. 10:30.

Møterom 546

Innkalles:

Prodekan Knut Martin Tande (leder)

Hilde Hauge (a)

Thomas Eeg (a)

Erlend Baldersheim (b)

Nina Østensen (c)

Henrik Jorem (d)

Pia Rønnevik (d)

Sekretær: per.hillesoy@jurfa.uib.no

Sakliste

Sak 56-10/11	Formalia; Orienterings- og fullmaktssaker
1	Godkjenning av innkalling og sakliste
Sak 57-10/11	Saker til drøftelse/høring/uttalelse
1	Kursrapport JUS 114. Rapport fra kursansvarlig. Eksternt vedlegg
SU uttaler	
2	Kursrapport JUS 135. Rapport fra kursansvarlig. Eksternt vedlegg.
SU uttaler	
3	Utkast til handlingsplan for internasjonalisering. Notat og vedlegg fra administrasjonen.
SU uttaler	
4	Utkast til handlingsplan for formidling. Notat og vedlegg (interne og eksterne) fra administrasjonen.
SU uttaler	
5	Utkast til handlingsplan for likestilling. Notat og vedlegg fra administrasjonen.
SU uttaler	
6	Gruppeorganisering m.v. på 3. studieår. Notat fra JSU og fra administrasjonen (eksterne vedlegg).
SU uttaler	
7	Utkast til revidert studieplan og utfyllende regler for masterstudiet i rettsvitenskap. Notat og vedlegg fra administrasjonen.
SU uttaler	

Eventuelt

Knut Martin Tande
Leder

Per Gunnar Hillesøy
Sekretær

Til: Studieutvalget

Fra: Studieseksjonen (INTØ)

Utkast til handlingsplan for internasjonalisering

I strategiplanen for fakultetet går det fram at det skal utarbeides handlingsplaner på flere områder, herunder internasjonalisering. En arbeidsgruppe har på oppdrag fra fakultetsledelsen laget et utkast, som skal legges fram for fakultetsstyret i møte 16.06.

Utkastet er i to hoveddeler: En gjelder internasjonalisering av utdanning, mens den andre gjelder internasjonalisering av forskningen. Dette er i tråd med de to overordnede målene, som i utkastet er:

1) Videreutvikle studieprogrammet faglig, pedagogisk og administrativt med sikte på å få et bevisst fokus på forholdet mellom det nasjonale og det internasjonale og sikre studiekvalitet på internasjonalt høyt nivå.

2) Utvikle en kvalitativt sterk faglig profil for forskningsvirksomheten, som gjør at fakultetet blir en mer aktiv bidragsyter i den internasjonale forskningsfronten.

Utkastet setter videre opp en rekke delmål og tiltak. Planen må ses i sammenheng med de to andre handlingsplanene som er under arbeid, jf. også nedenfor. Det er foreslått en planperiode på to år; 2011-2013.

Tilbake til saklisten

Fra: Arbeidsgruppen for ny handlingsplan for int. virksomhet

Til: Det juridiske fakultet

Fornyng av fakultetets handlingsplan for internasjonal virksomhet 2011-2013 – overlevering av planutkast fra arbeidsgruppen

Fakultetets nåværende internasjonaliseringsplan ble vedtatt av fakultetsstyret 19.juni 2007. Denne planen hadde opprinnelig varighet ut 2009, men ble som følge av forlengelse av UiBs internasjonaliseringsplan vedtatt forlenget ut 2010. Ettersom ny handlingsplan for UiBs internasjonale virksomhet 2011-2013 skulle vedtas våren 2011, og fakultetets nye plan utarbeides i medhold av denne, ble gjeldende plan vedtatt forlenget til og med 1. juli 2011.

Oppnevning. Arbeidsgruppens sammensetning og mandat:

Dekan Asbjørn Strandbakken oppnevnte 30. mars 2011 en arbeidsgruppe med oppdrag å utforme et utkast til ny handlingsplan for internasjonalisering.

Arbeidsgruppen fikk følgende mandat:

Arbeidsgruppen skal med utgangspunkt i den gjeldende handlingsplan vurdere om de mål som er satt fortsatt er dekkende, herunder fremme forslag til nye mål som skal nedfelles i handlingsplanen for internasjonalisering i perioden 2011-2013. Arbeidsgruppen skal dessuten angi de virkemidler som bør tas i bruk for å realisere handlingsplanen og angi hvem som skal være ansvarlige for oppfølgingen. Alle forslag skal bygge på hva som er realistisk å gjennomføre både mht. tidsperioden og tilgjengelige ressurser som gruppen mener bør stilles til rådighet for denne delen av fakultets virksomhet.

Arbeidsgruppen fikk frist til 25. mai med å levere et utkast til fornyet handlingsplan, og ble oppnevnt med følgende medlemmer:

Dekan Asbjørn Strandbakken
Prodekan Knut Martin Tande
Visedekan Ragna Aarli
Stipendiat Halvard Haukeland Fredriksen
Førsteamanuensis Hans Fredrik Marthinussen
Førstekonsulent Mari Myren
Seniorkonsulent Ingrid E. Tøsdal
Stud.jur. Peter Hatlebakk

Den opprinnelig oppnevnte studentrepresentanten ble siden erstattet av stud.jur. Jonas Jensen.

Gruppens arbeid:

Arbeidsgruppen har hatt fem møter med følgende innhold:

Møte I: Utdanningsvirksomheten

Møte II: Forskningsvirksomheten

Møte III: Profilerings-, språkkompetanse og mottak av internasjonale studenter.

Møte IV: Førsteutkast basert på alle innspill fra møte I-III ble presentert, og handlingsplanens form ble diskutert.

Møte V: Vurdering av siste utkast og innspill til dette.

Universitetets sentrale handlingsplan og fakultetets strategiplan:

Utkastet som nå foreligger er utarbeidet i samsvar med fakultetets strategiplan for perioden 2011-2015, og ligger også innenfor rammene av Handlingsplan for UiBs internasjonale virksomhet 2011-2013 som ble vedtatt av Universitetsstyret 14. april 2011.05.26

Arbeidsgruppens innstilling:

Arbeidsgruppens utkast til ny handlingsplan er enstemmig.

Bergen 25. mai 2011

Halvard Haukeland Fredriksen

Hans Fredrik Marthinussen

Mari Myren

Jonas Jensen

Asbjørn Strandbakken

Knut Martin Tande

Ingrid Elisabeth Tøsdal

Ragna Aarli

Handlingsplan for internasjonal virksomhet ved Det juridiske fakultet 2011-2013

Internasjonaliseringsoppdraget

For å nå visjonen om å bli en internasjonalt anerkjent forsknings- og utdanningsinstitusjon skal Det juridiske fakultet

1. Utdanne juridiske kandidater med kompetanse til å løse internasjonale og komplekse juridiske spørsmål og samfunnsoppgaver for et nasjonalt og internasjonalt arbeidsmarked
2. Drive juridisk forskning og rettsutvikling på et høyt internasjonalt nivå

Overordnede mål for planperioden

Internasjonaliseringsarbeidet som er beskrevet i denne handlingsplanen er begrenset til Det juridiske fakultets utdannings- og forskningsoppdrag og har følgende overordnede målsetninger:

- 1) Videreutvikle studieprogrammet faglig, pedagogisk og administrativt med sikte på å få et bevisst fokus på forholdet mellom det nasjonale og det internasjonale og sikre studiekvalitet på internasjonalt høyt nivå.
- 2) Utvikle en kvalitativt sterk faglig profil for forskningsvirksomheten, som gjør at fakultetet blir en mer aktiv bidragsyter i den internasjonale forskningsfronten.

Internasjonalisering har også en side til formidling som også ligger innenfor samfunnsoppdraget til Det juridiske fakultet. Tiltak for å styrke det internasjonale perspektivet i forskningsformidlingen er konkretisert i handlingsplanen for formidling og er derfor ikke nærmere angitt i denne planen.

Mer spesifikke mål for internasjonalisering av utdanningstilbudet og for internasjonalisering av forskningen er angitt nedenfor. For hvert mål er det gitt en liste over hvilke konkrete tiltak som skal iverksettes for å forfølge målet i planperioden.

Internasjonalisering av utdanningstilbudet

Mål: Sikre at studieprogrammet ivaretar et internasjonalt perspektiv ved å:

- Foreta en gjennomgang av læringsmålene for å vurdere om EU-retten og andre internasjonale rettskilder har en adekvat plass i studietilbudet. (kursansvarlig)
- Øke oppmerksomheten om de internasjonale dimensjonene som finnes i de obligatoriske kursene. (kursansvarlig)
- Øke bruk av internasjonale gjesteforskere som et tilskudd til undervisningen i de obligatoriske emnene. (forskergruppeledere + prodekan)
- Vurdere om et emne undervist på engelsk eller andre fremmedspråk bør inngå som obligatorisk del av mastergraden. (SU)
- Utrede oppretting av et nytt spesialemne som legger opp til aktiv deltagelse fra både norske og innreisende studenter. (SU)
- Utarbeide rutiner for at internasjonale forskere som kommer til fakultetet i andre ærend blir vurdert som aktuelle for å holde forelesning for studentene. (administrasjonen + prodekan)
- Videreutvikle internasjonal uke med sikte på internasjonalt fokus også i den obligatoriske undervisningen denne uken. (kursansvarlig + administrasjonen)

Mål: Styrke mottaksapparatet og integreringen av innreisende utvekslingsstudenter ved å

- Kartlegge vellykkede opplegg ved andre juridiske fakultet. (administrasjonen)
- Tilrettelegge for et introduksjonskurs i norsk rett. (administrasjonen i samarbeid med prodekan)
- Evaluere fadderopplegget og det sosiale programmet for innreisende studenter og vurdere mulige forbedringer. (administrasjonen i samarbeid med ELSA)
- Tilrettelegge for at undervisningen i engelskspråklige spesialemner i fremtiden i større grad gis av fast ansatte ved fakultetet ved oppmuntring til økt internasjonalt undervisnings- og forskningssamarbeid og tilbud om språkopplæring. (dekanatet + administrasjonen)
- Evaluere dagens spesialemneportefølje med fokus på om noen av de eksisterende emnene kan undervises på engelsk istedenfor på norsk og om det finnes emner på norsk og engelsk som er overlappende. (SU)

Mål: Øke andelen norske studenter på de engelskspråklige spesialemnene ved å:

- Integrere forelesninger fra de engelskspråklige spesialemnene i de obligatoriske emnene der dette er mulig og relevant. (kursansvarlig)
- Påse at de engelskspråklige spesialemnene blir tilfredsstillende presentert på informasjonsmøtet om 5. studieår, til tross for at de kursansvarlige ofte ikke har mulighet til å være til stede. (prodekan + administrasjonen)

Mål: Sikre at studentene får anledning til å studere ved gode institusjoner i utlandet ved å:

- Kvalitetssikre utvekslingstilbudet gjennom kontinuerlig oppdatering og utvikling av avtaleporteføljen. (dekan og administrasjonen)
- Utvide avtaleporteføljen i Tyskland til å også omfatte avtaler som åpner for at studentene våre kan komme inn på LLM-studium i for eksempel Berlin (Freie), München, Heidelberg og Freiburg. (dekan og administrasjonen)
- Opprette utvekslingsavtaler med universitet i særlig Kina, Singapore, USA og Canada. (dekan og administrasjonen).
- Sikre god implementering av nyopprettet avtale med NRU-HSE, Russland. Herunder kartlegge finansieringsmuligheter for studenter fra Russland til Norge. (prodekan og administrasjonen)
- Videreutvikle og forbedre informasjonen om utveksling på fakultetets nettsider (administrasjonen)

Mål: Tilrettelegge for å etablere et LLM-program ved å:

- Utrede alle sider rundt oppretting av LLM-program. (administrasjonen)

Mål: Styrke internasjonaliseringen i ph.d.-programmet ved å:

- Etablere flere samarbeidsavtaler som inkluderer utveksling på ph.d.-nivå. (dekan og administrasjonen)
- Videreutvikling av det nordiske samarbeidet innen forskerutdanningen. (forskerskoleleder og visedekan)
- Klargjøre i oppstartsamtale at det er et veilederansvar å motivere til og å legge til rette for utenlandsopphold som innebærer kontakt med utenlandske forskningsmiljø. (forskerskoleleder)
- Fokuserer på verdien av utenlandsopphold i ph.d.-kandidatens medarbeidersamtale. (visedekan)
- Utarbeide evalueringskriterier for godskriving av deltakelse på språkkurs i den nye forskerskolen. (FU).
- Utarbeide oversikter over hvor det finnes tilfredsstillende engelskspråklig undervisning for internasjonale ph.d.-kandidater som er tatt opp på ph.d.-programmet i rettsvitenskap. (administrasjonen i samarbeid med visedekan)

Internasjonalisering av forskning:

Mål: Øke muligheten for den enkelte til å delta i den internasjonale rettsvitenskapelige debatten ved å:

- Kartlegge eksisterende samarbeid med nordiske land og finne ut hvor samarbeidet bør styrkes. (administrasjonen i samarbeid med forskergruppelederne og visedekan)
- Kartlegge finansieringskilder for avholdelse av nordiske seminar. (administrasjonen)
- Ta initiativ til å etablere nordiske nettverk innenfor rettsområder som ikke har slikt forum for arbeidspresentasjoner. (forskergruppelederne)
- Kartlegge hvilke universitet en ønsker forskningssamarbeid med innenfor strategiplanens satsingsområder. Bidra til dette gjennom nye avtaler om studentutveksling der dette er mulig. (administrasjonen i samarbeid med dekanatet)
- Avsette midler til reiser og legge sterkere føringer på prioritering av søknader. Søknader om reisestøtte til reiser som bidrar til nettverk for flere enn én enkelt forsker skal prioriteres. Videre skal søknader om støtte til opphold av lengre varighet prioriteres fremfor søknader om støtte til opphold av kortere varighet. (FU)

Mål: Stimulere til å invitere internasjonale vitenskapelige gjester ved å:

- Avsette midler til invitasjon av internasjonale vitenskapelige gjester. (FU)
- Tilrettelegge for at forskergruppelederne kan invitere internasjonale kapasiteter gjennom prioritering av små driftsmidler til slike søknader. (FU)
- Videreutvikle rutinene for mottak av internasjonale vitenskapelige gjester, slik at disse ivaretar alle sider ved gjestens faglige og sosiale behov. (administrasjonen i samarbeid med Forskningsadministrativ avdeling ved UiB)
- Vurdere muligheten for at vitenskapelige gjester kan få tjene som undervisningsressurs i det obligatoriske studiet. (den som inviterer i samarbeid med prodekan)

Mål: Styrke språkkompetansen til ansatte ved å:

- Implementere JUSISP-prosjektet "Tilrettelegging og kvalitetssikring av internasjonalisering av juridisk forskning" på en god måte, herunder utvikling av rutiner for hvordan internasjonale stipendiaters arbeidsplikt kan benyttes til språkvask. (prosjektleder)
- Tilby språkkurs både for administrativt og vitenskapelig ansatte, både UiB-interne kurs og eksterne kurs. (administrasjonen)
- Undersøke om noen av våre britiske samarbeidspartnere har engelskkurs som vi kan gjøre avtale om at våre ansatte kan få benytte. (administrasjonen)
- Legge til rette for at flere benytter seg av Erasmus Staff Mobility ved at det utarbeides ferdige opplegg for språkopplæring. (administrasjonen)

Til: Studieutvalget

Fra: Studieseksjonen (INGEN)

Utkast til handlingsplan for formidling

I tråd med fakultetets strategiplan skal det vedtas en handlingsplan for formidling. En arbeidsgruppe har på oppdrag fra fakultetsledelsen laget et utkast, som skal behandles i fakultetsstyret 16.06. Det foreligger i alt fire dokumenter: 1. Oversendingsbrev. 2. Planutkast fra gruppen. 3. Intern plan (gjennomføringsplan). 4. Alternativt planutkast fra Erik Monsen.

Planen gjelder forskningsformidling, rettet mot fagfeller, UiB-fellesskapet, studenter, de nasjonale og internasjonale vitenskapssamfunnene, rettslige institusjoner og allmennheten. Det foreslås overordnede mål, samt tiltak for hver målgruppe. I den interne planen er det gjort greie for hvem som har ansvaret for tiltakene og rapporteringen.

I alternativt utkast foreslår Erik Monsen endringer som i det vesentlige er av stilistisk art, men som dels berører noe av substansen i planen. Etter hans oppfatning har mange tiltak som ble henført til "forskningsformidling", strengt tatt bare har en indirekte sammenheng til forskningsformidling. Han viser særlig til pkt. 4 d smh. a til c, smh. siste bulle i pkt. 3. Dessuten foreslår han noen endringer i formuleringen av overordnede mål.

Tilbake til [saklisten](#)

Fornyng av fakultetets handlingsplan for formidling 2011-2013

- overlevering av planutkast fra arbeidsgruppen

Fakultetets nåværende formidlingsplan ble vedtatt av fakultetsstyret 19. desember 2006. Denne planen hadde opprinnelig varighet ut 2009, men ble forlenget ytterligere, og frem til ny plan vedtas.

Dekan Asbjørn Strandbakken oppnevnte 30. mars 2011 en arbeidsgruppe med oppdrag å utforme et utkast til ny handlingsplan for formidling. Arbeidsgruppen fikk frist til 25. mai med å levere et utkast til fornyet handlingsplan.

Arbeidsgruppens mandat:

Arbeidsgruppen skal med utgangspunkt i den gjeldende handlingsplan vurdere om de mål som er satt fortsatt er dekkende, herunder fremme forslag til mål som skal nedfelles i handlingsplanen for formidling i perioden 2011-2013. Arbeidsgruppen skal dessuten angi de virkemidler som bør tas i bruk for å realisere handlingsplanen og angi hvem som skal være ansvarlig for oppfølningen. Alle forslag skal bygge på hva som er realistisk å gjennomføre både mht. tidsperioden og tilgjengelige ressurser som gruppen mener bør stilles til rådighet for denne delen av fakultets virksomhet.

Arbeidsgruppens sammensetning:

Dekan Asbjørn Strandbakken
Prodekan Knut Martin Tande
Visedekan Ragna Aarli
Professor Erik Monsen
Stipendiat Bjarne Kvam
Seniorkonsulent Randi Sæbø
Rådgiver Jan Erik Hatling
Seniorkonsulent Ingrid Endal
Stud.jur. Peter Hatlebakk

Gruppens arbeid:

Arbeidsgruppen har hatt fire møter. På de tre første møtene ble det lagt frem ideer og tanker rundt temaet formidling, i tillegg til at handlingsplanens form ble diskutert. Et utkast til handlingsplan ble etter disse møtene utformet med utgangspunkt i de innspillene som ble fremlagt her. Dekanatet gjennomarbeidet dette utkastet, som så ble fremlagt i forkant av siste og fjerde møte. På møte fire ble siste utkast vurdert og ytterligere innspill notert. Etter implementering av de siste innspillene, ble handlingsplanen sendt ut på e-post til gruppens medlemmer for godkjenning.

Universitetets sentrale handlingsplan og fakultetets strategiplan:

Utkastet som nå foreligger er utarbeidet i samsvar med fakultetets strategiplan for perioden 2011-2015.

Arbeidsgruppens innstilling:

Arbeidsgruppens utkast til ny handlingsplan er enstemmig, men gruppemedlem Erik Monsen legger i tillegg frem et alternativt utkast til SU og FU.

Bergen 27. mai 2011

Erik Monsen

Bjarne Kvam

Randi Sæbø

Jan Erik Hatling

Ingrid Endal

Peter Hatlebakk

Ragna Aarli

Knut Martin Tande

Asbjørn Strandbakken

Tilbake til [saklisten](#)

Til: Studieutvalget

Fra: Studieseksjonen (KRIMA)

Utkast til handlingsplan for likestilling

I tråd med fakultetets strategiplan skal det vedtas en handlingsplan for likestilling. En arbeidsgruppe har på oppdrag fra fakultetsledelsen laget et utkast, som skal legges fram for fakultetsstyret 16.06.

Planutkastet er delt inn i fire hoveddeler. Først gjennomgås likestillingsbegrepet, med en kort redegjørelse for den historiske utviklingen. Likestilling gjelder fortsatt kjønn, men rekker i dag mye videre. Arbeidsgruppen foreslår to prioriterte områder i planperioden 2011 – 2013; kjønnsbalanse og integrering. Det førstnevnte gjelder ansatte, både i den vitenskapelige og den administrative staben. Det siste gjelder vitenskapelig ansatte, både faste og midlertidige, og omfatter språk og andre tiltak for å redusere hindringer for faglig og sosial integrering. I siste del av planen foreslås en del fellestiltak, samt en kartlegging for å øke kunnskapene om andre områder der formelle eller uformelle strukturer kan bidra til skjult diskriminering.

Tilbake til [saklisten](#)

Utkast til **Handlingsplan for likestilling ved Det juridiske fakultet 2011-2013**

I. Virkeområde, begreper og bakgrunn

Med likestilling i denne planen menes at ansatte med samme kvalifikasjoner skal gis samme utviklingsmuligheter og arbeidsvilkår. Målene for likestillingsarbeidet ses i et langsiktig perspektiv og innebærer at det kan være grunnlag for positiv forskjellsbehandling av enkelte personer for på lengre sikt å oppnå likestilling for større grupper av ansatte .

Tradisjonelt har likestillingsarbeidet vært nokså sterkt konsentrert om likestilling mellom kvinner og menn. Dette har bl.a. gitt seg utslag i likestillingsloven av 1978, med senere revisjoner. Det er en plikt for både private og offentlige arbeidsgivere å arbeide systematisk og planmessig for likestilling. Virkeområdet for handlingsplanen er til dels regulert av lovregler, forskrifter og internt regelverk som legger føringer for målene og tiltakene i handlingsplanen.

Kjønnslikestilling er fortsatt meget sentralt. Imidlertid har det de senere årene blitt vanlig å legge til grunn et utvidet likestillingsbegrep. Universitetet i Bergen bygger i tråd med utviklingen i lovverket for dette området på et utvidet likestillingsbegrep. Det omfatter også andre grupper som kan bli utsatt for ulike typer diskriminering. I dag er det rettslige reguleringer som påbyr likestilling og forbyr diskriminering på en rekke grunnlag:

- Kjønn (kvinner, menn og transseksuelle)
- Alder (unge og eldre)
- Funksjonsevne
- Etnisitet (etnisk bakgrunn, hudfarge, språk etc.)
- Seksuell orientering (heterofile, homofile, lesbiske, bifile)
- Religiøs tilhørighet og livssyn
- Politisk syn
- Fagforeningsmedlemskap

Det alminnelige forbudet mot kjønnsdiskriminering står i likestillingsloven, mens en del rettighetsbestemmelser som skal sikre kvinner reell likebehandling finnes i arbeidsmiljøloven av 2005, se særlig kap. 12. Diskriminering pga. alder, politisk syn, fagforeningsmedlemskap og seksuell orientering er omtalt i kap. 13 i samme lov. Diskrimineringsloven av 2005 gjelder diskriminering på grunnlag av etnisk opprinnelse, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn.

Felles for disse lovene er at de forbyr trakassering og diskriminering. Lovene forbyr også praksiser som indirekte fører til skjevheter eller en diskriminering i strid med formålet bak lovene, og det er spesielt i denne sammenhengen et planmessig og langsiktig arbeid som en handlingsplan skal legge til rette for, har sin viktigste funksjon. Men lovene går lenger enn dette; de påbyr også systematisk og planmessig arbeid for å fremme likestilling.

Universitetet er også forpliktet av en rekke andre dokumenter som på ulike måter som berører denne handlingsplanens virkeområde. Ett eksempel er Europakommisjonens dokumenter "European Charter for Researchers" og "Code of Conduct for the Recruitment of Researchers" fra 2005. Begge disse er tiltrådt av UiB og en rekke andre norske institusjoner.

Av UiBs (utkast til) likestillingsplan fremgår følgende visjon:

"Universitetet har som visjon å være et internasjonalt anerkjent forskningsuniversitet. En viktig forutsetning for å nå dette målet er at fagmiljøene er internasjonale og mangfoldige, har god kjønnsbalanse og aldersstruktur, og god balanse mellom stipendiater, postdoktorer og fast vitenskapelig personale. Det er også vesentlig at universitetet har en rekrutteringspraksis som gir mangfold og sikrer like rettigheter, og gir alle vitenskapelige ansatte tid og midler til forskning."

Handlingsplanene til de ulike fakultetene skal være forankret i Universitetet i Bergens sentrale planer for de enkelte planområdene. De overordnede målene i denne handlingsplanen knyttet til kjønnsbalanse er derfor en gjengivelse av målene i (utkast til) den sentrale planen for likestilling ved Universitetet i Bergen. Målene for de øvrige områdene som denne planen berører har ikke fått en tilsvarende konkretisering i den sentrale likestillingsplanen.

Prioriteringer

Det er nødvendig å konsentrere tiltaksområdene om prioriterte mål i denne handlingsplanens tidsperiode. Ved Det juridiske fakultet forslås to prioriterte områder i planperioden 2011-2013: Kjønnsbalanse og integrering.

Som det vil fremgå nedenfor, har Det juridiske fakultet vært, og er fortsatt, en kjønnsdelt arbeidsplass. Det foreligger utfordringer på alle nivå i organisasjonen. De største utfordringene består i at den faktiske andelen av kvinner i vitenskapelige toppstillinger er meget lav. Det samme gjelder i toppstillinger i administrasjonen, mens andelen menn i administrasjonen for øvrig både er meget lav både faktisk og relativt.

Sammenlignet med andre juridiske forskningsinstitusjoner i Europa er andelen ansatte med utenlandsk bakgrunn på fakultetet meget lav. Fakultetet har så langt ikke hatt en overordnet plan for arbeidet med integrasjon av utenlandske arbeidstakere. Andelen utenlandske arbeidertakere er økende, særlig i de midlertidige stillingene. Det sentrale virkemiddelet i denne sammenhengen vil være tiltak knyttet til informasjon og språkkompetanse. En plan som fremmer integrering vil kunne fremme internasjonalisering i vid forstand, og dette arbeidet må ses i lys av fakultetets handlingsplan for internasjonalisering.

Målgruppe og gjennomføringsplan

Planen gjelder for ansatte ved fakultetet. Dette omfatter både vitenskapelig ansatte på alle nivåer og administrativt ansatte. Det juridiske fakultet har ikke teknisk ansatte.

Et eget tiltak i planen er å foreslå at faglig og administrativ ledelse lager en egen gjennomføringsplan for tiltakene i denne handlingsplanen. Evalueringen av handlingsplanene for forrige planperiode viser at svært få av resultatmålene er nådd. Hovedårsaken til dette er at gjennomføringen av tiltakene i planene ikke har vært planmessig og systematisk gjennomført. Istedenfor å foreslå ansvarlige fortløpende i planen i tilknytning til de konkrete tiltaksområder, foreslås derfor at ledelsen utarbeider en gjennomføringsplan med rolle- og funksjonsfordeling for tiltakene i planen innen utløpet av oktober 2011. Dette er nødvendig for å sikre et helhetlig ansvar på toppnivå og en kontinuerlig gjennomføring av tiltakene i hele organisasjonen. Planen skal også inneholde sjekkliste for det enkelte tiltaksområdet som hver ansvarlig person er tildelt i gjennomføringsplanen. Skriftlig evaluering av resultatmålene – tiltakene – skal skje i ledelsesmøter hvert kvartal.

En rekke av tiltakene som er aktuelle for å fremme formålene er i bruk i dag, og vil bli videreført. Hovedsaken i denne planen er nye tiltak.

II. Status og hovedutfordringer for kjønnslikestilling ved Det juridiske fakultet

Rekruttering til vitenskapelige stillinger

Det juridiske fakultet gjenspeiler det som er et gjennomgående trekk ved Universitetet i Bergen som en kjønnsdelt arbeidsplass; Menn er fremdeles i stort flertall i de høyeste posisjonene både innen forskning og faglig ledelse, og kvinneandelen blant professorene er lav .

Likestilling mellom kjønnene har vært et prioritert område ved UiB i flere tiår, og rekruttering av kvinnelige studenter har vært sterkt voksende i denne perioden. Likestillingsarbeidet ved fakultetet har hatt fokus på utfordringen med å få flere kvinner inn i vitenskapelige stillinger og særlig i vitenskapelige toppstillinger. I "Handlingsplan for bedre kjønnsbalanse ved Det juridiske fakultet 2008-2009" vedtatt av fakultetsstyret 05.02.08 har tiltakene vært særlig rettet mot arbeidet med å rekruttere kvinner til vitenskapelige stillinger.

Som vi ser av tabell (1) har det vært en viss økning i rekruttering av kvinner til vitenskapelige stillinger. (Det må bemerkes at tilsetting av kvinnelige postdoktorer står for den kraftige økningen av førsteam/postdoc fra 2007 og fram til 2011.).

Andelen kvinner synker på den akademiske karrierestigen på hvert nivå fra rekrutteringsstillingene til de faste vitenskapelige stillingsgruppene ved fakultetet. Til tross for at kvinner utgjør i overkant av 60 % av studentmassen ved Det juridiske fakultet i 2010, så er kvinneandelen blant professorene bare ca 16%.

Kvinneandelen blant studentene ved Det juridiske fakultet er i tråd med situasjonen på UiB totalt sett. UiB har sentralt et mål om kjønnsbalanse på mellom 40 og 60 % i alle fag, og fakultetet oppfyller denne målsetning klart. Utfordringen for Det juridiske fakultet ligger ikke i rekruttering av kvinnelige studenter, men i å få dem til å velge en akademisk karriere på fakultetet.

Allerede ved overgangen fra student til stipendiat forskyves kjønnsbalansen i forhold til rekrutteringsgrunnlaget. Det er et generelt trekk at det på alle fakulteter er flere kvinnelige kandidater pr kvinnelig stipendiat enn mannlige kandidater pr mannlig stipendiat. Det kan også uttrykkes slik at det er mer sannsynlig at menn som begynner å studere på universitetet kommer til å gjøre en akademisk karriere enn deres kvinnelige medstudenter. I utkast til UiBs sentrale handlingsplan er det framhevet at Det juridiske fakultet er i en særstilling med svært få stipendiatstillinger i forhold til uteksaminerte kandidater.

Fakultetet er i ferd med å spisse forskingsinnsatsen og å skape eksellense miljøer. I denne fasen er det en utfordring at forskning i andre land viser at likestilling får dårligere vilkår jo mer det satses på sentre for fremragende forskning (SFF). I tillegg viser undersøkelser at eksellensemiljøer bidrar til at fremgangsrike mannlige forskere blir systematisk prioritert mens kvinner sorteres ut på alle nivåer¹. Det er en utfordring å være bevisst kjønnsaspektet i de strategier og prosesser som fremover vil sette premisser for rekruttering til forskingsledelse og eksellenseforskning.

En følge av kjønnsdelingen ved fakultetet er, i kombinasjon med krav til likestilling i styrer og råd, at belastningen ved deltakelse i styrende organer blir tilsvarende større på de kvinnene som arbeider ved fakultetet. Med tanke på å sikre videre progresjon til professorat gir dette en systematisk ulikhet mellom kvinner og menn.

På ph.d.-prosjekter er det et problem å sikre kvalitet og fremdrift der prosjektet blir avbrutt av lengre omsorgspermisjoner. Slike permisjoner tas i all overveiende grad ut av kvinner i forbindelse med fødsel og omsorg for små barn. Det formelle regelverket, som gir rett til permisjon, er på overflaten meget godt, men etter endt permisjon krever det tid å komme tilbake til det stadiet man var på før permisjonen. Dagens praksis er at det gis en måneds forlengelse, noe som må antas å ikke gi full kompensasjon.

Kvinner og menn i administrasjonen

For administrative stillinger er situasjonen ved fakultetsadministrasjonen i samsvar med situasjonen ellers ved UiB. Fakultetet har sterk overvekt av kvinner i kontor- og saksbehandlerstillinger, balansen er litt jevnere når det gjelder mellomledere, mens menn er i overvekt i de administrative lederstillingene. Lignende tendenser ses ved andre universiteter og høyskoler.

Det er slående at innenfor stillingskodene konsulent, førstekonsulent og seniorkonsulent, er alle så nær som én kvinner. I stillingskodene rådgiver, seniorrådgiver, seksjonssjef, underdirektør og avdelingsdirektør (i alt fem personer), er alle så nær som én menn.

Fakultetet har hatt økning i kvinneandelen i administrasjonen i 2010, og pr januar 2011, er fordelingen ca 80 % kvinner og 20% menn i administrative stillinger. Det har ikke vært noen endring i fordelingen i administrative lederstillinger med henholdsvis 66% menn og 33% kvinner.

Det er ikke enkelt å peke på forhold som kan forklare denne ujevne fordelingen eller hva som kan bidra til å endre den innenfor en kortsiktig handlingsplan. Universitetsadministrasjonen er en arbeidsplass som krever høy kompetanse, tilpasningsdyktighet og håndtering av et stort antall ulike

¹ Se bl.a. Kristin Aukland: *Eksellens utarmer likestilling* i Ressursbank for likestilling i forskning, 28.10.2010.

arbeidsoppgaver. Kravene til kvalitet i administrative prosesser blir stadig større, i tillegg til stadig flere oppgaver fra sentraladministrasjonen. Administrasjonen har mange oppgaver for universitetet sentralt, for departementet og for andre instanser. En beskrivelse av administrasjonen som "støtte" for vitenskapelig ansatte er derfor ikke dekkende. Administrativt personale tilfører kunnskap og kompetanse som øker kvaliteten på både undervisningen og forskningen, og bidrar til å profilere fakultetet og bygge det som en institusjon med attraktive arbeidsoppgaver og sentrale nettverk.

Den største utfordringen for en økt kjønnsbalanse i administrative stillinger synes å være arbeidsplassens manglende synlighet og begrensede karrieremuligheter innenfor den enkelte enheten på universitetet. Per i dag betyr dette at godt kvalifiserte personer, og særlig menn, søker stillinger i sentraladministrasjonen. Det er uheldig dersom karriereutvikling for administrativt ansatte i praksis betyr å gå til stillinger i sentraladministrasjonen eller utenfor universitetet. Et økt fokus på utviklingsmuligheter og faglige utfordringer, kan bidra til at det legges til rette for bedre karrieremobilitet slik at arbeidsplassen fremstår som mer attraktiv arbeidsplass for godt kvalifiserte personer.

Mål og tiltak i planperioden:

På grunnlag av de hovedutfordringene som er skissert over, vil denne handlingsplanen særlig ta for seg mål og tiltak på følgende områder innenfor kjønnslikestilling:

- 1. Rekruttering av kvinner til stipendiatstillinger.**
- 2. Rekruttering av kvinner til faste vitenskapelige stillinger.**
- 3. Rekruttering av kvinner til forskningsledelse og fakultetsledelse.**
- 4. Rekruttering av menn til administrative stillinger og kvinner til toppnivå i administrative stillinger.**

Overordnet mål: "Kvinner skal utgjøre minst 50 % av alle nytilsatte i alle vitenskapelige stillinger ved alle fakultetene i løpet av planperioden."

1. Rekruttering av kvinner til stipendiatstillinger

Delmål: å oppnå at antallet kvinner som søker stipendiatstillinger i løpet av planperioden er på minst 50%.

Effektmål og tiltak:

- Å synliggjøre universitetets konkurransefortrinn når det gjelder arbeidsvilkår for stipendiater.
- Å synliggjøre de ferdigheter og den kompetanse man oppnår med en juridisk doktorgrad.
- For å oppnå en markedsføring av fakultetet som arbeidsplass skal det utarbeides en egen rekrutteringsplan der rekruttering av kvinner inngår som et eget punkt. Den bør innholde både formidlingsarenaer, blant annet arbeidslivsdagen, og en plan for hvilke opplysninger som skal formidles.
- Et tilbud om et årlig møte mellom forskningsdekanen og kvinnelige masterstudenter vedrørende arbeidsvilkår og karrieremuligheter i akademien.
- Å sikre at man fanger opp de kvinnelige talentene til arbeidsfunksjoner på fakultetet og til skriving av større masteroppgaver.
- For å oppnå en økt kontakt mellom dyktige kvinnelige studenter og ledelsen, skal det lages en plan for en regulær kontakt med alle masterveiledere og la det inngå som et punkt i planen for kontakten med arbeidsgruppelederne. Rekrutteringsaspektet hensyntas ved ansettelse av vitenskapelige assistenter.
- Dag for dag forlengelse av stipendiatperioden ved velferdspermisjon. Ved andre typer lovbestemte permisjoner gis i tillegg forlengelse slik; tre måneders sammenhengende fravær gir en måned forlengelse, seks

måneder gir tre måneders forlengelse, med forholdsmessig fordeling av forlengelsen ved mellomliggende alternativ.

2. Rekruttering av kvinner til faste vitenskapelige stillinger

Delmål: Å legge til rette for at antallet godt kvalifiserte kvinner som søker faste stillinger i løpet av planperioden er på minst 50%.

Å sikre tilstrekkelig tid til kvalifisering for særlig å motvirke negative effekter av omsorgsarbeid og mange verv, som følge av krav om kjønnsbalanse i komiteer og utvalg.

Tiltak:

- Kvalifiseringsstipend til kvinner som har hatt mange eller tunge verv, og/eller komitéarbeid².

Delmål: Å legge til rette for mer effektiv og kvalitativ god karriereutvikling for vitenskapelig ansatte med doktorgradskompetanse.

Effekt mål og tiltak:

- Tydeligere profilering av fakultetet som en attraktiv arbeidsplass for begge kjønn og i alle livsfaser; synliggjøre de vitenskapelig ansatte kvinnenes kompetanse innad og utad.
- Arrangere kurs i opprykkssøknad for førsteamanuenser og postdoktorer.
- Tilbud om mentor-/coaching for kvinner i mellomstillinger.
- Karriereplanlegging i medarbeidersamtalene. Kvinner i kvalifiseringsposisjon prioriteres i rekkefølgen av medarbeidersamtaler.

3. Rekruttering av kvinner til ledende stillinger og forankring av likestillingsarbeid i ledelsen.

Overordnet mål: *"UiB skal ha en ledelse på alle nivåer som bidrar til å fremme Universitetets likestillingspolitiske målsettinger." Likestillingsaspekter skal innarbeides i alle lederutviklingsprogrammer og ved tilsetting av ledere på alle nivåer i organisasjonen."*

Delmål: Øke antallet vitenskapelig ansatte kvinner i ledende posisjoner på fakultetet.

Tiltak:

- Kvinner prioriteres ved deltakelse på forskningslederprogrammer.
- Likestillingsperspektivet skal inngå i utarbeidelse av alle fakultetets strategi- og plandokumenter.
- I planperioden bør minst 50% av forskergruppeliderne være kvinner.
- Utarbeide oversikt over i hvilken grad kvinner er hoved- eller bi-veiledere for universitetsstipendiater.

4. Rekruttering av menn til administrative stillinger og kvinner til toppnivå i administrative stillinger

² Kvalifiseringsstipend er rekrutteringsfremmende og kompenserende tiltak til kvinnelige forskere som har hatt ekstra store belastninger i form av verv, komitéarbeid, undervisning og veiledning. Øvrige tiltak kan være ekstra forskningstermin, teknisk assistanse, språkvask av artikler m.v.

Overordnet mål: "Universitetet skal arbeide for likestilling og bedre kjønnsbalanse for alle stillingskategoriene blant teknisk og administrativt personale."

Delmål: å øke antallet menn i administrative stillinger generelt, og kvinner i høyere stillingskategorier i administrative stillinger på fakultetet generelt.

Tiltak:

- Ledelsen tar kontinuerlig hensyn til kjønnsaspekter ved utlysning og rekruttering til administrative stillinger.
- Etablere utviklings- og karriereplaner for alle administrativt ansatte under seniorkonsulentnivå.
- Legge til rette for hospitering i sentraladministrasjonene i kortere perioder som ledd i en utviklingsplan.
- Legge til rette for etablering av grensesnittfunksjoner mellom administrativt ansatte og vitenskapelig ansatte, og etablere prosjekt- og utviklingsoppgaver med faglig tilsnitt i samarbeid med vitenskapelig ansatte.

III. Hovedutfordringer ved integrering og samhandling i lys av kulturelt mangfold

En arbeidsplass med ansatte av ulik sosial, etnisk og kulturell bakgrunn har en egenverdi og fører til et mer attraktivt arbeidsmiljø, større nettverk, økt kulturell innsikt og kvalitativt sett bedre forskningsresultater. Mangfoldet representerer imidlertid utfordringer i forhold til god samhandling og integrering. Manglende integrering kan igjen føre til arbeidskonflikter og diskriminering av ansatte i arbeidssituasjonen.

Språkbarrierer er en av de viktigste årsakene til indirekte diskriminering på en arbeidsplass. Språk handler i denne planen først og fremst om integrasjon av og god samhandling mellom kolleger og besøkende som ikke har norsk som morsmål eller førstespråk. Så vel forskning som erfaring, viser at språkbarrierer kan utgjøre alvorlige hindringer for sosial og faglig integrering og samhandling. De viktigste tiltakene blir å kommunisere mer og bedre på engelsk (evt. på andre fremmedspråk), og å øke norskkompetansen hos fremmedspråklige ansatte. Norsk skal fremdeles i hovedsak være administrasjonsspråket på fakultetet, og dette er i samsvar med UiBs språkpolitikk.

Mål: å fremme økt integrering gjennom økt kommunikasjon, samhandling og samarbeid mellom personer med ulik kulturell bakgrunn, og å forebygge mot indirekte diskriminering.

Delmål: å øke språkkompetansen til alle ansatte i planperioden

Tiltak:

- Obligatorisk opplæring i norsk for alle nyansatte fremmedspråklige.
- Tilbud om opplæring i norsk på høyeste nivå for fremmedspråklige
- Skriftlige informasjonspakker på engelsk for nyansatte eller gjester.
- En plan for hvilken type administrativ informasjon til ansatte som regulært skal utgå på engelsk i tillegg til norsk, inkludert sammendrag av Fakultetsnytt.
- Fadderordning med vekt på sosial integrering for nyansatte eller gjestende fremmedspråklige.
- En egen faglig ressursperson som kan gi utenlandske ansatte informasjon om virksomheten ved fakultetet.

IV. Generelle tiltak

En av de største utfordringene ved likestillingsarbeidet er at det kan forekomme praksis som systematisk fører til indirekte diskriminering, fordi ulike handlingsmønstre ikke er debattert, tilstrekkelig kjent eller er sett i sammenheng. Det foreligger lite skriftlig materiale som kan dokumentere skjevheter og negative effekter, utover de statistikker som knytter seg til kjønnsbalansen i ulike stillingsgrupper og styrende organer. Et mål for denne delen av planen er derfor å kartlegge status på ulike områder innenfor planens virkeområde, for å tilrettelegge for ulike tiltak i neste planperiode. Saksområdet har en grenseflate mot arbeidet for å sikre et godt psyko-sosialt arbeidsmiljø, og som dels ivaretas av fakultetets handlingsplan for HMS-arbeidet.

En særlig utfordring er metodevalget: Fordi vi har begrensede kunnskaper om "hva vi ser etter", er det vanskelig å vite hva som kan være hensiktsmessige tiltak. Forslagene er bl.a. å holde spørreundersøkelser, invitere eksterne foredragsholdere med særlig sakkunnskap, og å arrangere debattmøter. Også medarbeidersamtalene kan være verdifulle bidrag til en slik kartlegging. I tillegg vil fakultetet trenge informasjon og kompetanse fra andre som arbeider på likestillingsfeltet, både innad ved UiB og ellers.

Mål: å kartlegge indirekte diskriminering knyttet til de ulike områder som forbys etter lovverket, og å gi en informasjonsbase for utviklingen av tiltak som kan sikre et godt og inkluderende arbeidsmiljø.

Tiltak:

- Foredrag fra eksterne sakkyndige.
- Debattmøte(r) (kan knyttes opp mot sentral undersøkelse av psykososialt arbeidsmiljø).
- Systematisk kontakt med UiBs likestillingskomité og med Likestillings- og diskrimineringsombudet.
- Fakultetet skal gjennomføre en kartlegging av likestillingsrelaterte spørsmål.³

³ Kartleggingen skal rette seg mot pågående forskningsprosjekt med innslag av eksterntfinansiering. Fra høsten 2012 og ett år fram i tid, skal undersøkelsen følge opp likestillingsrelaterte spørsmål i pågående forskningsprosjekt gjennom en løpende, anonymisert spørreundersøkelse. Likstillingsansvarlig i administrasjonen er ansvarlig for å gjennomføre undersøkelsen. Aktuelle problemstillinger er kjønnsfordelingen i prosjektene og graden av inkludering av utenlandske ansatte i arbeidsmiljøet og språkutfordringer for innreisende, midlertidig tilsatte.

Vedlegg: tabeller og figurer

VITENSKAPELIGE STILLINGER

Periode	2007 (pr.november)				2011 (pr. januar)			
	Totalt:	Menn	Kvinner	% kvinner	Totalt:	Menn	Kvinner	%kvinner
Professor	15	13	2	13,3	19	16	3	15,8
Professor II					3	2	1	33,3
Førsteam./ Postdoc	15	11	4	26,7	20	12	8	40,0
Fast am. /u-lektor	3	2	1	33,3	1	1		0,0
Stipendiat	24	16	8	33,3	29	17	12	41,4
Midl. Ulektor	11	7	4	36,4	1	1		0,0
Midl.forsker	1	1		0,0	5	2	3	60,0
Vitenskap. Assistent					1		1	100,0
Vitenskapelig ansatte tot.	69	50	19	27,5	78	51	28	35,9
Faste vitenskapelig	33	26	7	21,2	40	29	11	27,5
Mid. vitenskapelige	36	24	12	33,3	39	22	17	43,6

Tilbake til [saklisten](#)

Til: Studieutvalget

Fra: Studieseksjonen (KJESO)

I denne saken vises til to eksterne vedlegg: JSUs notat, samt studieseksjonens notat med kommentarer etc. til JSUs notat.

Til: Studieutvalget

Fra: Studieseksjonen (CHO/PEH)

Utkast til revidert studieplan og utfyllende regler for masterstudiet i rettsvitenskap.

Studieplanen for masterstudiet i rettsvitenskap er i dag et stort dokument, som inneholder langt flere materielle regler enn det som er vanlig i en studieplan. Dette har gjort at den framstår som en "hybrid" av studieplan og andre regler. Dette er ikke godt i samsvar med definisjonen av en studieplan i UiBs grads- og studieforskrift, eller med den sentralt fastsatte malen for studieplaner.

Studieseksjonen har derfor en tid arbeidet med å splitte studieplanen og de utfyllende reglene for programmet. Dette innebærer at en del regler blir flyttet mellom dokumentene. I tillegg har det oppstått behov for å revidere reglene på en del punkter. Hovedpunktene i forslaget er formidlet til den faglige ledelsen, men forslaget kommer fra administrasjonen.

I **studieplanen** er det i liten grad tatt inn nyheter; det meste er videreføringer eller utbygginger av tekst som fantes fra før. Det viktigste er omredigering, i tråd med den sentrale malen. En viktig nyhet er likevel det såkalte kandidatløftet. Dette praktiseres i dag, og har vært i bruk i lang tid, men har ikke vært regelfestet etter 2003-ordningen.

Også i de **utfyllende reglene** er mye av innholdet videreført, og en god del av det som er ny tekst, er kodifisering av etablert praksis. Det er likevel viktige materielle endringer, og de mest sentrale skal kort omtales her:

- Nye innskrenkninger på frivillig gjentak

Frivillig gjentak betyr at eksamener som er bestått fra før, tas om igjen. Det er regulert i utkastets § 3-4. I dag er det flere restriksjoner på det. En er tregangersregelen, som gjelder det enkelte kurset, og som gjelder uavhengig av om gjentak er frivillig slik det forstås her, eller ikke. En annen er det som kalles emnesperre eller avskjæringsregler, som betyr at det bare er anledning til å gjenta emner på studieåret før det året man er på. En tredje er at frivillig gjentak bare kan skje til ordinær eksamen.

Frivillig gjentak er problematisk på flere måter. Det oppfattes dels som urettferdig at noen eksamenskandidater både har kommet lenger i studiet og har hatt et forsøk tidligere, mens andre tar eksamenen for første gang. Det er også svært mange gjentakforsøk, noe som innebærer at en ressurskrevende eksamensordning krever enda mer ressurser, som da ikke kan disponeres til andre studieformål. Videre kan forberedelsene til en gjentakseksamen ta fokus vekk fra de emnene som studentene etter utdanningsplanen skal arbeide med. Endelig nevnes at utstrakt bruk av frivillig gjentak antakelig bidrar til det sterke karakterpresset som finnes blant jusstudenter. På den annen side viser den utstrakte bruken av frivillig gjentak at ordningen oppfattes som et verdifullt gode av mange studenter.

Studieseksjonen går inn for at dagens begrensninger på frivillig gjentak videreføres, og at det blir innført to nye regler:

- a) Fullstendig forbud mot gjentak av førsteårsemner.
- b) En "kvote" på fire frivillige gjentak for resten av studiet (unntatt masteroppgaven, der vi foreslår forbud).

Begrunnelsen for a) er først og fremst at det er på første år at læringskurven er brattest, slik at forskjellen i kunnskaper, ferdigheter og kompetanse er større når førsteårsstudenter sammenlignes med andreårsstudenter enn om man sammenligner andreårsstudenter med tredjeårsstudenter osv. Videre er det på førsteårseminene at antallet gjentakskandidater er størst. Det foreslås at denne regelen trer i kraft fra høsten 2012, slik at de som i dag er på første år, vil ha sin gjentaksgang i behold kommende studieår.

Begrunnelsen for b) er det alminnelige ønsket om å redusere frivillig gjentak, slik det er gjort greie for tidligere.

- Mer utfyllende regulering av godskriving

Dette gjelder utkastets kap. 5. Godskriving gjelder i korthet at man kan slippe å ta ett eller flere emner her dersom tilsvarende emner er tatt et annet sted tidligere. Tidligere var det forbud mot å ta emner her som man hadde rett til å få godskrevet. Etter to vedtak fra klagenemnda i 2010 må dette mykes opp. Det foreslås at dersom studenter har godskrivingsrettigheter, men likevel vil ta de(t) aktuelle emnet/emnene her, må det søkes om det innen 1. september første år. Videre foreslås en del regler som setter grenser for å "shoppe" emner og karakterer ved ulike institusjoner. Det vises til kommentarene til kap. 5

- Mer utfyllende regler om utveksling

Dette har tidligere vært nokså knapt regulert. I § 5-9 foreslås bl.a. regler om hvor mye fra utvekslingsopphold som kan godskrives, og grenser for hvor mye man kan ta i tillegg "hjemme". Det foreslås også at når det er flere søkere til ett bestemt studiested, går de som ikke har vært på utveksling før foran de som har vært ute.

- Nye regler om vitnemål

Dette har vi ikke hatt regler om før. Det foreslås en regel om at når graden er oppnådd, utstedes vitnemål, og studieretten slettes, samt at emner fra UiB har forrang når det gjelder grunnlaget for vitnemål. Se kap. 6.

- Forenklede regler om hjelpemidler til eksamen

Dette omtales i §§ 3-5 og 3-6. Et viktig endringsforslag er å fjerne jussleksikonene som hjelpemidler. De antas å være lite egnet til å hjelpe eksamenskandidatene. Videre foreslås å fjerne særtrykk som alminnelig tillatt hjelpemiddel. For emner der for eksempel viktige forskrifter er tillatt, kan dette reguleres i emnebeskrivelsen. Videre foreslås at det ikke skal være adgang til å avhjelpe ulovligheter ved innleverte hjelpemidler når kontrollen har begynt. Dersom reglene om jussleksikon og særtrykk vedtas, antas et slikt problem å bli nokså marginalt.

- Ikrafttredelse og utfyllende retningslinjer

Reglene skal etter forslaget gjelde fra og med høsten 2011. Dette innebærer at alle som er studenter da eller senere, vil få en kvote på fire gjentakforsøk for de delene av studiet som gjenstår. De som begynner på andre år høsten 2011, vil fortsatt ha mulighet til frivillig gjentak av førsteårsemner.

Det som er av utfyllende retningslinjer (vedtatt av SU) blir enten videreført eller flyttet over i studieplanen eller de utfyllende reglene.

Tilbake til [saklisten](#)

Høringsutkast: Ny studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen

[UiB sin studieforskrift beskriver en studieplan slik: "En beskrivelse av studieprogram, med eventuelle studieretninger, som gjør greie for hvordan programmet er bygd opp, og hvordan emnene faglig hører sammen, og som angir regler for studiet i samsvar med reglementet her, jf. særlig § 8."

Studieplanen skal registeres i Felles Studentsystem (FS), som er koblet mot UiB sin eksternweb der denne publiseres. UiB har fastsatt en egen mal for hva en studieplan skal inneholde.

Betegnelsen foran kolon er satt i malen og vil framstå som overskrift på hver av postene. Vi får altså ikke med noe §-tegn og nummerering i denne malen.]

Programnavn: Masterstudium i rettsvitenskap

Grad: Master i rettsvitenskap. Graden gir rett til tilsvarende tittel. Vitnemål vert utferda når graden er oppnådd. Det er eit vilkår for tildeling av graden at kandidaten gir følgjande løfte (kandidatløftet):

"Aldrig vidende at ville vige fra Ret og Retferdighed, mindre raade nogen til uformødne Processer eller i andre Maader med sine Raad befordre nogen uretvis Sag eller Intention."

Omfang: 300 studiepoeng. Normert studietid er fem år.

Undervisningsspråk: Norsk. Enkeltemne kan ha undervisning på skandinavisk eller engelsk.

Studiestart: Kvar haust

[Kommentar: Det som står over her, følger i dag av studieplanens § 1-1.

Det som er nytt er punktet om vitnemål og når dette utstedes. Dette vil være en realitetsendring. UiB sentralt har pålagt alle fakultet med bachelorutdanninger om å utstede vitnemål med en gang grad er oppnådd. Selv om dette ikke eksplisitt omfatter 5-årige integrerte masterstudier ennå er det nærliggende at et slikt pålegg også vil komme for slike utdanninger. Vi kommer dem her i møte, samt at det er forutsigbart for studentene.

Punktet om kandidatløftet, er kun skriftfesting av dagens praksis og ingen realitetsendring.]

Mål og Innhold:

- Mastergradsstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen er på til saman 300 studiepoeng (fem årseiningar). I dette inngår examen philosophicum med 10 studiepoeng og examen facultatum med 10 studiepoeng, spesialemane på til saman 30 studiepoeng, og et sjølvstendig skriftlig arbeid på 30 studiepoeng (masteroppgave)
- .Oppbygging
- Studiet byggjer på problembasert læring. Dei tre første åra er studentane delte inn i arbeidsgrupper som møtast kvar veke for å løyse ei gitt oppgåve. Kvar enkelt student skal skrive eit sjølvstendig svar som dei får tilbakemeldingar på.

På fjerde eller femte studieåret kan ein velje emne etter egne interesser. Ein skal også skrive ei masteroppgåve basert på ei juridisk problemstilling. I løpet av denne perioden har ein høve til å reise på studieopphald i utlandet.

Det første semesteret går ex.phil. og ex.fac. parallelt fram til oktober/november. Vi gjer merksam på at

studentar som har examen philosophicum og examen facultatum frå før, berre får 10 studiepoeng i haustsemesteret. Emnet i forvaltningsrett I byrjar i månadsskiftet oktober/november og endar med eksamen i januar.

[Kommentar: Svarer i hovedsak til dagens studieplan, §§ 2-1 til 2-4. Berører også §§ 2-6 og 2-7 (masteroppgave og etikkurs). Litt ekstra info om studiets oppbygning er hentet fra fakultetets informasjon om studiet på eksternweb. Ingen realitetsendring tilsiktet.]

Læringsutbytte:

Ein kandidat med mastergrad i rettsvitenskap fra Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen skal:

- kunne gjere greie for, og bruke riktig, eit betydeleg tilfang av juridiske begrep, verdiar, reglar og prinsipp i norsk rett og også innanfor internasjonale juridiske system
- vise gjennom bruk i gitte situasjonar at grunnleggjande materielle kunnskapar, innen dei ulike fagområda i studiet, held ein akseptabel kvalitet
- kunne bruke anerkjent juridisk metode til å analysere komplekse juridiske problemstillingar, herunder drøfte, argumentere og sjølvstendig ta standpunkt til problemløysinga
- kunne forfatte sine løysingsforslag i ulike teksttypar og i muntlig framføring
- kunne gjere greie for rettspolitiske vurderingar knytt til gitte juridiske problem
- kunne forklare yrkesetiske sider ved profesjonsutøvinga
- kunne tileigne seg ny juridisk kunnskap ut over det lærestoffet som inngår i studiet, og bruke denne kunnskapen i løysing av juridiske problemstillingar
- gjennom masteroppgåva demonstrere evne til å analysere ei sjølvformulert juridisk problemstilling, gjennomføre sjølvstendig innsamling og evaluering av relevant grunnlagsmateriale, og presentere konklusjonen i ein akademisk tekstform
- kunne arbeide i gruppe med andre som ei deltakar som bidrar aktivt til gruppa si løysing av juridiske problem

[Kommentar: Svarer til dagens plan, § 1-2. Ingen endringer i ordlyd eller realitet.]

Opptakskrav: Opptak til studiet skjer via Samordna Opptak. Jfr. [forskrift om opptak til høyere utdanning](#). Det er krav generell studiekompetanse eller tilsvarende. Studiet er adgangsregulert.

Tilrådde forkunnskapar: Gode norskkunnskapar.

Innføringsemne: Examen philosophicum og examen facultatum må være greidd før andre studieår vert påbegynt.

[Kommentar: Svarer til gjeldende regler. Anbefalingen om gode norskkunnskaper har ikke tidligere vært skriftfestet.]

Obligatoriske emne:

Til saman 270 sp obligatoriske emner inngår i programmet. Dei øvrige 30 sp vert valde blant nærare angitte spesialemne.

[Her linkes til emnebeskrivelsene i eksternweb]:

Første studieår:

- Examen philosophicum
- Examen facultatum
- JUS111 Forvaltningsrett I
- JUS112 Arve- og Familierett
- JUS113 Kontraktsrett I
- JUS114 Juridisk metode

Andre studieår:

- JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner
- JUS122 Erstatningsrett
- JUS123 Forvaltningsrett II
- JUS124 Tingsrett

Tredje studieår

- JUS131 Kontraktsrett II

- JUS132 Pengekrav
- JUS133 Rettskilde og metodelære
- JUS134 Retts historie og komparativ rett
- JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter

Fjerde studieår

- JUS241 Strafferett
- JUS242 Rettergang
- JUS243 Alminnelig formuerett

Femte studieår

- JUS399/JUS398 Masteroppgave
- JUSETIKK. Gjennomført eller manglende deltaking vert ført på vitnemålet. Tilradd i løpet av fjerde eller femte studieår.

[Kommentar: Svarer til dagens §§ 2-1 til 2-4, samt deler av 2-7. Ingen realitetsendring.]

Tilraddde valgemenner femte studieår: 30 studiepoeng valt blant desse emna:

- JUS250-2-A / Rett til helsehjelp og sosiale ytingar
- JUS250-2-B / Autonomi og tvang i helse- og sosialektoren
- JUS250-2-C / Human Rights and the Welfare State
- JUS251-2-A / Arbeidsrett I
- JUS251-2-B / Arbeidsrett II
- JUS253-2-A / Kommunalrett I
- JUS253-2-B / Kommunalrett II
- JUS254-2-A / Politirett
- JUS255-2-A / Påtalerett
- JUS256-2-A / Skatterett I
- JUS256-2-B / Skatterett II
- JUS257-2-A / Grunnleggande selskapsrett
- JUS257-2-B / Aksjeselskapsrett - fordypning
- JUS258-2-A / Norsk konkurranserett
- JUS258-2-B / Competition Law
- JUS259-2-A / Internasjonal privatrett
- JUS260-2-A / Design- og patentrett
- JUS260-2-B / Opphavsrett
- JUS260-2-C / Kjennetegnsrett
- JUS260-2-D / Markedsføringsrett
- JUS261-2-A / Konfliktmekling
- JUS262-2-A / Trygderett
- JUS263-2-A / Børs- og verdipapirrett
- JUS270-2-A / Economic Analysis of Law
- JUS271-2-A / Energy Law
- JUS272-2-A / American Law
- JUS273-2-A / Legal Philosophy
- JUS273-2-B / Rettsteori
- JUS273-2-C / Law and Justice
- JUS274-2-A / Comparative Company Law & Economics 1: Theory and Structure
- JUS275-2-A / Terrorism in international and European Criminal Law
- JUS276-2-A / Human Rights Law
- JUS277-2-A / Introduction to Copyright Law
- JUS277-2-B / International Copyright Law
- JUS278-2-A / Comparative Private Law
- JUS279-2-A / Transnational Commercial Law I
- JUS279-2-B / Transnational Commercial Law II
- JUS280-2-A / Introduction to Arbitration and International Dispute Settlements
- JUS281-2-A / Comparative Constitutional Law
- JUS282-2-A / International Business Contracts: Structures, Negotiation, Conflict Avoidance and Resolution
- JUS283-2-A / Arbitration Theory and Practice
- JUS325 / Rettshjelp - valemne

- JUS329 / Universitetspedagogisk rettleiing
- JUS330 / Forhandsgodkjent Prosedyrekonkurranse

Delstudium i utlandet eller spesialeemne fra andre norske juridiske fakultet kan inngå i form av fritak for spesialeemne, jf. § xx i ”Utfyllende regler.....

Det som er bestemt om spesialeemne, gjeld ikkje for studentar som etter søknad har fått løyve til å levere eit sjølvstendig skriftlig arbeid tilsvarande 60 sp (stor masteroppgave).

Omfang masteroppgave: I løpet av fjerde og femte år på mastergradsstudiet skal studenten levere ei sjølvstendig skriftlig arbeid tilsvarande 30 studiepoeng (masteroppgave) til vurdering individuelt eller som gruppearbeid. Etter søknad kan studenten få løyve til å levere eit sjølvstendig skriftlig arbeid tilsvarande 60 studiepoeng (stor masteroppgave).

Rekkefølgen for emna i studiet:

- o Emne på første studieår (JUS111, JUS112, JUS113 og JUS114) må vere greidd før andre studieår vert påbegynt.
- o Emne på andre studieår (JUS121, JUS122, JUS123, JUS124) må vere greidd før tredje studieår vert påbegynt
- o Emne på tredje studieår (JUS131, JUS132, JUS133, JUS134, JUS135) må vere greidd før fjerde eller femte studieår vert påbegynt.
- o Det vert tilrådd å studere JUS241 Strafferett og JUS242 Rettergang parallelt.

Rekkefølgen for emna i studiet går fram av utdanningsplanen for den einskilde studenten.

Etter tredje studieår kan studentane velje å ta masteroppgave og spesialeemne eller tilsvarende, før emna på fjerde studieår.

Krav til progresjon i studiet:

1. Kursa i studiet er obligatoriske om ikkje anna er fastsett i studieplanen. De skal takast i den rekkefølgen som er fastsett i studieplanen. Fakultetet kan gjere unntak frå dette i individuell utdanningsplan.
2. Ved undervisning og prøving på det einskilde kurs vert det føresett kunnskap frå tidlegare kurs i utdanningsplanen.

[Kommentar: Øverst er progresjonsreglene i dagens § 1-5 gjengitt.

I dag går rekkefølgereglene fram av § 5-1, der det vises til utdanningsplanen, og implisitt av listene i kap. 2. De foreslåtte reglene er en språklig omarbeiding, men innebærer ingen realitetsendring.]

Studiestader:

Bergen

Delstudium i utlandet:

Etter at 3. studieår er greidd, kan studentar reise på utveksling som ein del av masterprogrammet. Studentar kan ta emne tilsvarande 30 sp spesialeemne, og/eller skriftleg arbeid tilsvarande masteroppgåva. Det juridiske fakultet velgjer ut spesielle samarbeidsuniversitet for å finne fagtilbod som best høver for våre studentar.

Link til nærmere info/retningslinjer?

Undervisningsmetodar:

- 1) Det skal vedtakast kjernelitteratur for kvar emne. Det kan i tillegg vedtakast innføringslitteratur og tilleggslitteratur.
- 2) Kjernelitteraturen skal som regel ikkje overstige 30 tekstsider pr studiepoeng 1. – 4. studieår og 40 sider 5. studieår.

- 3) Undervisninga er basert på problembasert læring (PBL).
- *Førellesingar* vert som hovudregel tilbuddt i alle emne.
 - *Arbeidsgrupper* under leiing av ei vidarekommen student vert tilbuddt i første og andre studieår. Arbeidsgruppene konsentrerer seg om oppgåveløysing. Det gjeld krav til aktiv deltaking, svar på oppgaver og kommentering av oppgåver skrivne av medstudentar.
 - *Sjølvestyrte arbeidsgrupper* vert tilbuddt i tredje studieår. Strukturen som for første og andre år.
 - *Storgrupper* under leiing av ein lærar vert tilbuddt i dei tre første studieåra. Ein storgruppe består av tre arbeidsgrupper. Også her er fokus på oppgåveløysing.
 - *Seminarundervisning* vert tilbuddt på fjerde studieår.
 - *Undervisningsformen* i spesialemna på femte studieår varierer. Sjå kvar einskild emneskildring.
 - *Obligatorisk rettleiing* for masteroppgåva.
 - o *Omfang av rettleiing*
Studentane har rett og plikt til rettleiing under arbeidet med masteroppgåva. Det er tilbuddt om 10 timars rettleiing per student. Studentar som etter søknad har fått løyve til å skrive 60 studiepoengs masteroppgåve, skal få 20 timars rettleiing. Timetalet omfattar den tida rettleiaren bruker til lesing av utkast, til utarbeiding av kommentarar og til samtale med studenten. Rettleiinga skal avgrensast til eitt semester, med mindre noko anna er særskilt avtalt, eller det er særlege grunnar til at arbeidet med masteroppgåva har teke lengre tid. For studentar som etter søknad har fått løyve å skrive 60 studiepoengs oppgave, skal rettleiinga, med dei same atterhalda, avgrensast til to semester.
 - o *Form*
Rettleiinga kan gjevast individuelt eller i grupper. Dersom rettleiinga blir gjeven i gruppe, skal det i tillegg vere noko individuell rettleiing.
 - o *Rettleiingsskjema*
Det skal førast eit skjema for rettleiinga som er gjeven. Dersom det er gjevne rettleiing frå andre enn den som fakultetet har oppnemnt som rettleiar, skal det gjerast greie for dette i skjemaet.
 - o *Arbeidsplan*
Student og rettleiar skal fastsetje en arbeidsplan i første møte.
 - o *Endringar i rettleiingstilbøvet*
Ein student som meiner at rettleiinga eller rettleiingssituasjonen ikkje er tilfredsstillande, skal gi melding om dette til fakultetet og eventuelt få oppnemnt ny veileder dersom det er grunn til det. Meiner rettleiaren at studenten ikkje oppfyller pliktene sine på tilfredsstillande vis, skal fakultetet ha melding om dette, og endring eller avslutting av rettleiingstilbøvet skal vurderast.

[Kommentar: Den eksplisitte henvisningen til PBL, samt opplistingen av undervisningsformer har ikke tidligere vært skriftfestet i studieplanen eller annet regelsett. Det er likevel ikke nytt. Reglene om veiledning på masteroppgaven er en videreføring av reglene i § 4-3.]

- 4) Undervisningsformene i kvart einskilt kurs går fram av emneskildringa.
- 5) Obligatorisk undervisning: Det gjeld obligatoriske arbeidskrav, herunder om obligatorisk frammøte m.m. Dette er nærare regulert i "Utfyllende regler..."

Vurderingsformer:

- 1) Hovudregelen er at emna vert avslutta med 4 timars skuleeksamen. Vurderingsformen og lengda går fram av emneskildringane
- 2) Eksamen vert halden kort tid etter at kurset er avslutta.
- 3) Spesialemne kan ha andre ordningar; sjå emneskildringane.
- 4) Oppgåvene som vert gjevne til eksamen kan omfatte læringskrav også fra tidlgare emne.

Karakterskala:

- a) Karakterskalaen er A – E for Greidd (Bestått) og F for Ikkje Greidd (Ikke bestått). Fakultetsstyret kan vedta at karakteren skal vere Greidd/Ikkje Greidd for eit eller flere bestemte emne. Sjå emneskildringane.
- b) Vurderinga av prestasjonene skal skje ut frå innhaldet i det einskilde kurset, læringsmåla, krava til læringsutbytte, prøvingsforma og det studietrinnet kurset er plassert på.
- c) Vurderinga skal elles skje på grunnlag av "Retningslinjer for karaktersettjing i mastergradsstudiet" (lenke her).

Kompetanse for vidare studium:

Mastergraden gir grunnlag for opptak til ph.d.-utdanning. Opptak krev godkjent prosjektskilddring. Det er mogleg å oppdatere og utvide kompetansen ved å ta ytterlegare spesialemne etter avslutta grad.

Yrkesveggar:

Få utdanningar fører fram til jobb i så mange ulike bransjar som juristutdanninga. Vi finn juristar overalt i arbeidslivet og det vil alltid vere stor etterspurnad etter dei med juridisk utdanning.

Medan fleire juristar går inn i næringslivet, f.eks. innan bank, forsikring, varehandel, industri eller skipsfart, jobbar andre innanfor offentleg forvaltning som i NAV, Skatteetaten og Konkurransetilsynet. Departementa og politiet/påtalemakta er populære og viktige arbeidsgivarar for juristar. Andre aktuelle arbeidsplassar er mediebransjen og organisasjonslivet. Ein kan dessutan arbeide med forskning og undervisning ved universitet og høgskolar.

Ein kan også bli dommar eller gå inn i advokatyrrket. Det er berre juristar (advokatar) som har løyve til å drive profesjonell rettshjelp og føre saker for domstolane. For å få tittelen advokat og løyve til å arbeide som advokat, må ein ta eit obligatorisk advokatkurs. Ein må også ha to års godkjend juridisk praksis, vanlegvis som advokatfullmektig, dommarfullmektig eller politifullmektig.

Evaluerings:

Studiet er underlagt fleire formar for evaluering:

- 1) Studentevaluering er etablert som fast ordning i dei fire første studieåra. Spesialemne vert evaluerte etter nærare reglar.
- 2) Lærarevaluering vert gjort årleg på grunnlag av mellom anna studentevaluering og statistiske data fra kursa (deltakartal, gjennomføring, eksamensresultat, gjentakspersent mv).
- 3) Ekstern evaluering:
 - a) NOKUT har kontinuerleg tilsyn med kvaliteten i høgre utdanning
 - b) Programsensorar knytte til masterprogrammet i rettsvitenskap gjer evalueringar av nærare angitte, avgrensa delar av studiet og avgjer årleg rapport
 - c) UiB sentralt fører tilsyn med drifta via nærare fastlagde rapporteringsrutinar

Autorisasjon:

Master i rettsvitenskap gjer med visse tilleggskrav (kurs og praksis) rett til autorisasjon som advokat, 2005/36/EU. Autorisasjon vert gjeve av Tilsynsrådet for advokatvirksomhet.

Programansvarleg:

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen. Integrert masterprogram i rettsvitenskap har ikkje eige programstyre, men vert administrert av Studieutvalgt på vegner av Fakultetsstyret.

Administrativt ansvarleg: Fakultetsdirektøren v/Studieseksjonen ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen. post@jurfa.uib.no

Tilbake til [saklisten](#)

Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.

Vedtatt av fakultetsstyret *

Kapitel 1 Virkeområde og regelforvaltning

§ 1-1 Hjemmel og virkeområde. Forholdet til andre regler

Reglene her er vedtatt med hjemmel i "Forskrift for opptak, studier, grader og eksamen ved Universitetet i Bergen, § 46, som gjelder for alle studier og eksamener på bachelor- og masternivå ved Det juridiske fakultet i Bergen. Forskriften og reglene her gjelder parallelt med "Studieplan for masterstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen" og emnebeskrivelsene for de enkelte emnene som gis ved fakultetet. For emner som tilbys som etter- og videreutdanningstilbud gjennom Senter for etter- og videreutdanning (SEVU), kan det gjelde egne regler.

§ 1-2 Endringer

- (1) Vesentlige endringer i reglementet her eller i studieplanen vedtas av fakultetsstyret. Endringer må være vedtatt og publisert i rimelig tid før de trer i kraft. Fakultetsstyret skal i nødvendig utstrekning fastsette overgangsregler.
- (2) Mindre endringer i reglene her eller i studieplanen vedtas av Studieutvalget.
- (3) Endringer i emnebeskrivelsene vedtas av Studieutvalget, likevel slik at vedtak om oppretting eller nedlegging av emner vedtas av fakultetsstyret.
- (4) Endringer i studieplanen og i emnebeskrivelsene må være vedtatt og publisert senest fire uker før kurset starter.

[Kommentar: (2) til (4) er strengt tatt overflødige, jf. at fakultetsreglementets § 9 har tilsvarende regler. Det kan likevel ha en viss informasjonsverdi å ha med disse punktene her. Vi ber høringsinstansene være oppmerksomme på dette.]

§ 1-3 Terminologi

- (1) I reglene her er termen "Grads- og studieforskriften" en kortform for "Forskrift for opptak, studier, eksamen og grader ved Universitetet i Bergen".
- (2) "Studieplanen" betyr i reglene her "Studieplan for masterstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen". "Kurs" er å forstå som "emne", jf. Grads- og studieforskriftens definisjon i § 2.
- (3) "Fakultetet" er i reglene her å forstå som Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen.
- (4) Med "studieår" forstås i reglene her de gruppene av emner som i studieplanen er oppført under overskriftene "Første studieår" til "Femte studieår".
- (5) Med mindre noe annet er særskilt fastsatt, gjelder reglene om godskriving i kap. 5 tilsvarende for faglig godkjenning.
- (6) For øvrig skal ord, termer og begreper som er brukt i reglene her, forstås på samme måte som i Grads- og studieforskriften.

Kapitel 2 Utdanningsplan, undervisning og obligatoriske arbeidskrav. Særskilt opptak til spesiallemner

§ 2-1 Alminnelige regler om undervisning og obligatoriske arbeidskrav

- (1) Studieplanen angir hvilke undervisningsformer som brukes i masterprogrammet. Emnebeskrivelsene angir hvilke undervisningsformer som brukes for det enkelte emne, og hvilke obligatoriske arbeidskrav som gjelder. Med mindre noe annet er bestemt i emnebeskrivelsen, gjelder reglene i (2) til (5) nedenfor.

(2) Kurset kan ikke godkjennes og sensur ikke fastsettes uten at studenten har oppfylt de obligatoriske arbeidskravene som er fastsatt for emnet. Dette gjelder selv om manglende deltakelse skyldes forhold studenten ikke kan lastes for. Arbeidskravene går fram av emnebeskrivelsen.

Gyldig fremmøte registreres kun i den gruppen studenten er tildelt av fakultetet.

En gruppeleder kan når som helst foreta navneoppbrytning og vise bort studenter som ikke tilhører gruppen.

Gyldig eksamensmelding i emnet på eksamenstidspunktet det aktuelle semesteret er et vilkår for at kurset kan godkjennes.

(3) Hvis ikke annet er bestemt i emnebeskrivelsen, er det et vilkår for å få godkjent et kurs at studenten har deltatt i minst tre firedeler av obligatoriske arbeidskravene, og oppfylt de kravene som er fastsatt i emnebeskrivelsen når det gjelder innlevering av kursoppgaver, muntlige presentasjoner og deltaking i andre kursaktiviteter. Deltakelsen regnes ut som fastsatt i "Retningslinjer for utrekning av obligatorisk deltaking (lenke her).

Obligatoriske arbeidskrav kan underkjennes også i ettertid, jfr. forvaltningsloven § 35.

Dersom emnet har obligatorisk kursoppgave, skal denne være levert og godkjent før eksamen. Eventuelle unntak framgår av emnebeskrivelsen.

Obligatoriske arbeidskrav skal gjennomføres til de tider og frister som fremgår i emnebeskrivelsen.

(4) Er deltakelsen ikke tilstrekkelig til at kurset kan godkjennes, skal studenten få melding om dette senest dagen før avsluttende eksamen.

(5) Etter søknad kan fakultetet utforme individuelt tilpassete obligatoriske arbeidskrav når studenten har dokumentert at han eller hun ikke uten urimelig belastning har mulighet til å oppfylle krav til deltakelse på grunn av egen eller nærstående personers sykdom, repetisjonsøvelser i forsvaret, omsorg for egne barn i forbindelse med fødsel eller adopsjon, eller av andre vektige faglige eller velferdsmessige grunner. Tilpassete arbeidskrav skal sikre at læringsmål, læringsutbytte og samlet arbeidsbelastning opprettholdes. Det gis ikke fritak.

(6) Dokumentasjon av sykdom under skriveperioden for obligatorisk oppgave, gir forlengelse av skriveperioden med inntil tre dager. Studenten må underrette fakultetet om kravet om forlenget skriveperiode senest ved ordinær innleveringsfrist

[Kommentar: Siste setning i (3) er ny. Dette er kun en presisering av gjeldende praksis. Siste setning i (5) er ny, men gir uttrykk for det som er praksis fra før. Tilpassede arbeidskrav betyr i korthet at man gjør noe annet i stedet for det som er fastsatt som normalt. Den nye setningen er ment å gjøre dette helt klart.]

§ 2-2 Revisjon av utdanningsplan. Tap av studieplass

1. Hvis en student ikke har fått godkjent kurs, skal fakultetet i samråd med studenten fastsette en revidert utdanningsplan for vedkommende. Ved etterslep på mer enn 20 studiepoeng kan studenten flyttes ned ett årskull, jf. studieplanens regler om rekkefølge og progresjon.
2. Endring i utdanningsplan medfører ikke noen tilsvarende endring med hensyn til hvilket studieår de enkelte emner tilhører etter studieplanen, jf. § 1-3(4).
3. Student som har et etterslep på mer enn 60 studiepoeng, mister studieplassen. Hvor særlige grunner foreligger, kan fakultetet etter søknad gjøre unntak fra dette.
4. Oppfølgingen av utdanningsplanene skjer i høstsemesteret, etter avsluttet studieår

[Dette er den gamle §5-3. Foreslått nytt punkt 2. Dette er kun en presisering av dagens tolkning av studieplanens regler om studieår. Ikke alle studenter ser dette helt intuitivt.]

§ 2-3 Permisjon

Studenter på masterstudiet i rettsvitenskap kan fra og med 2. studieår innvilges permisjon for inntil ett helt studieår, uten å oppgi grunn. Søknad må være innkommet innen 1. juni semesterregistreringsfristen i hvert semester.

Permisjon etter denne bestemmelsen kan bare gis en gang i løpet av masterstudiet. Permisjon etter 1. ledd kan ikke innvilges dersom dette vil innebære at studenten får et studieløp som blir lengre enn ti år.

[Dette er den gamle § 5-4. Søknadsfrist for permisjon uten grunn, anses som lite hensiktsmessig da denne ikke har blitt praktisert strengt, samt at den fraviker fra fristene i Grads- og studieforskriften. En frist hvert semester vil gjøre det mer forutberegnelig for studentene]

§ 2-4 Særskilt opptak til spesialemer

1. Fakultetet tar opp studenter til spesialemer to ganger i året, gjennom lokalt opptak. Fristen for slik søknad er 1. august og 2. januar. Fakultetet garanterer likevel ikke at det blir gitt undervisning og eksamen i alle spesialemer hvert år.
2. Ferdige Cand.jur. og Master i rettsvitenskap samt jusstudenter fra andre fakulteter/institusjoner som har fullført minst tre års jusstudier får opptak.
3. For øvrige søkere foretas en konkret faglig vurdering av forkunnskaper.

§ 2-5 Opptak fra undervisning

- (1) Det kan ikke gjøres lyd- og/eller bildeopptak av forelesninger uten at foreleser eksplisitt tillater det. Slik tillatelse skal i så fall gjelde alle studenter i lokalet, og tillatelsen gjelder for en forelesningsrekke til den eventuelt tilbakekalles.
- (2) Det er ikke tillatt med lyd- eller bildeopptak fra storgrupper eller arbeidsgrupper, eller fra seminarer.
- (3) Der det er tvil om undervisningen er forelesning eller noe annet, anses den i denne sammenhengen å være forelesning.

[Reglene om opptak av undervisning er omarbeidet for å få fram at alle bestemmelsene gjelder både lyd og bilde.]

Kapitel 3 Eksamen; rettigheter og plikter for studentene

§ 3-1 Definisjoner

Med "eksamen" forstås i reglene her eksamensformer, så som avsluttende skoleeksamen, hjemmeeksamen etc., slik de er angitt i Grads- og studieforskriften.

Med "ordinær eksamen" forstås i reglene her eksamen som avholdes ved endt kurs i ordinært semester, slik det er angitt i emnebeskrivelsen.

Med "kontinuasjoneksamen" forstås eksamen som holdes hvert år i august, som tilbud til studenter som ikke fullførte eller bestod ordinær eksamen, jf. forrige avsnitt. Rett til å delta ved kontinuasjoneksamen gjelder for studenter som hadde gyldig eksamensrett i det umiddelbart foregående studieåret, og som omfattes av reglene i § 3-4, (2) b) og c) nedenfor. De nærmere reglene om kontinuasjoneksamen går fram av § 3-4 nedenfor.

Med "frivillig gjentak" forstås nytt tellende forsøk til en eksamen som er bestått fra før.

[Kommentar: Denne bestemmelsen er ny, men gir uttrykk for det som i dag er etablert tolking, og som har vært akseptert av Den sentrale klagenemnd.]

§ 3-2 Hovedregel om adgang til eksamen

For å ha rett til å delta ved ordinær eksamen, kreves det at studenten:

- d) Har oppfylt de alminnelige reglene om studierett, semesterregistrering etc., slik de går fram av grads- og studieforskriftens § 11.
- e) Har gyldig vurderingsmelding på tidspunktet for ordinær eksamen i emnet.
- f) Har fått godkjent alle obligatoriske arbeidskrav i samsvar med studieplanen, emnebeskrivelsen og reglene her.

[Kommentar: Denne bestemmelsen er ny, men er kun ment som en presisering av det som allerede antas å gjelde.]

§ 3-3 Frivillig trekk til eksamen.

Studenter som er meldt til ordinær eksamen i et emne, kan velge å annullere eksamensmeldingen (trekke seg) innen 14 kalenderdager før den fastsatte eksamensdagen. Ved hjemmeeksamen over flere dager regnes fristen fra utleveringstiden for eksamen. Annullering som nevnt her medfører at vurderingsmelding, undervisningsmelding og ev. gruppeplassering i kurset slettes og dermed mister sin gyldighet. Studenten taper sin rett til å delta i lukket undervisning og å levere obligatoriske arbeidskrav, samt at tidligere godkjenning av obligatoriske arbeidskrav faller bort. Foregående setning gjelder likevel ikke obligatoriske arbeidskrav som er endelig godkjent et tidligere studieår.

[Kommentar: Denne bestemmelsen er ny, men er likevel bare en kodifisering av det som er gjeldende praksis. Den overlapper også med 3),b), i) nedenfor, men det anses hensiktsmessig å ta inn en alminnelig bestemmelse her, for å gjøre virkningen av trekk så eksplisitt som mulig.]

§ 3-4 Kontinuasjoneksamen og frivillig gjentak:

- (1) For emnene på første til fjerde studieår gjelder følgende:
 - a) Studenter som ikke har fått godkjent de obligatoriske arbeidskravene, eller som har trukket seg i samsvar med § 3-3 ovenfor, kan ikke avlegge eksamen og må ta hele kurset om igjen. Alle skriftlige arbeider i kurset skal skrives på nytt; tidligere leverte besvarelser kan ikke nyttes igjen.
 - b) Studenter som har fått godkjent de obligatoriske arbeidskravene:
 - i. Eksamen avlegges etter endt kurs.
 - ii. Der eksamen ikke er bestått (ikke møtt, avbrutt eksamen, stryk, eller sykdomsforfall), blir studenten automatisk meldt opp til kontinuasjoneksamen. Studenten må trekke seg fra kontinuasjoneksamen innen trekkfristen dersom han/hun ikke ønsker å avlegge denne.
 - iii. Der eksamen heller ikke er bestått etter kontinuasjoneksamen, må studenten selv melde seg til neste ordinære eksamen. Etter søknad kan studenten gjennomføre de obligatoriske arbeidskravene på nytt. Da faller tidligere godkjenning bort, og man deltar på samme betingelser som studenter som ikke før har fått kurset godkjent og alle skriftlige arbeider i kurset skal skrives på nytt; tidligere leverte besvarelser kan ikke nyttes igjen.
 - c) Studenter som har bestått kurset, inkludert eksamen, men som likevel ønsker å gjenta eksamen (frivillig gjentak):
 - i. Studenten kan ikke delta på nytt i undervisningen utover forelesninger.
 - ii. Eksamen gjentas til ordinær eksamen.
 - iii. **Retten til frivillig gjentak kan brukes inntil 4 ganger i løpet av masterprogrammet (gjeldende fra og med høsten 2011). I tillegg gjelder reglene i punkt iv til vii nedenfor.** For mastergradsoppgave er det ikke anledning til frivillig gjentak.
 - iv. Eksamen i ett og samme kurs kan gjentas inntil to ganger (se (3) nedenfor for tellende forsøk), likevel med de begrensningene som går fram av punkt v til vii nedenfor (punkt v gjeldende fra og med høsten 2012).
 - v. ~~Eksamener fra første studieår kan ikke gjentas etter at man har begynt på tredje studieår.~~
 - vi. Eksamener fra andre studieår kan ikke gjentas etter at man har begynt på fjerde eller femte studieår.
 - vii. Eksamener fra tredje studieår kan ikke gjentas etter at man har bestått alle eksamener på fjerde studieår (JUS241, JUS242 og JUS243, evt. JUS123 for overgangsstudenter).
 - viii. Studenter som ikke kan møte til ordinær eksamen på grunn av utenlandsstudier, vil etter melding til fakultetet få ta eksamen ved kontinuasjoneksamen det året de kommer tilbake fra utenlandsstudiene. Dette gjelder der semesterslutt er mindre enn to uker før eksamen hjemme.

Utreisende studenter kan etter omstendighetene avlegge gjentakseksamen ved kontinuasjonseksamen før de reiser ut.

- ix. Studenter som ihht. arbeidsavtale som gruppeleder ikke kan gjenta eksamen, kan søke om å få gjenta eksamen til kontinuasjonseksamen sommeren før arbeidsforholdet tar til.
- x. Ved anvendelsen av reglene om frivillig gjentak vil alle tidligere beståtte eksamener være tellende, uavhengig av om studenten i mellomtiden har vært uten og senere har oppnådd ny studierett, jf. likevel § 7-1(2).

[Kommentar: Underpunkt c) iii) ovenfor er et meget viktig forslag til en realitetsendring. Det foreslås å gå fra en ordning der det i prinsippet gjelder en gjentak rett for alle kurs, så lenge studenten holder seg innenfor de øvrige begrensningene, og til en ordning med en ytre grense for antall frivillige gjentak. I dag er det 12 obligatoriske kurs på 2.-4. studieår som antas å være aktuelle for gjentak. I tillegg kommer spesialemmner (inntil 3). Dermed vil en "kvote" på 4 frivillige gjentak svare til om lag en firedel av kursene. I en regulering av adgangen til frivillig gjentak er den største utfordringen å finne en balanse mellom hensynet til hva studentene oppfatter som rimelig, hva som må anses å fremme god studieatferd, og ressursbruk. Det er neppe mulig å nå fram til en optimal løsning, men den som foreslås her, vil forhåpentligvis treffe rimelig godt. Den er også i samsvar med det som ventes å bli ordningen ved UiO.]

Det foreslås en ytterligere gjentaksbegrensning i c) v). Dette er først og fremst for å beskytte førsteårsstudentene og la dem slippe å "konkurrere" med viderekommende studenter på sine aller første juridiske eksamener.

I dag er førstestudieårsemmnene de emnene med flest studenter meldt til frivillig gjentak. Dette gjenspeiler nok den bratte læringskurven 2.årsstudentene har vært gjennom når de kommer til sitt fjerde semester, og de kan gjenta førsteårsemmner uten at det medfører betydelig belastning for dem. På den annen side vurderes disse sammen med helt ferske jusstudenter. Disse to studentgruppene har helt ulike forutsetninger for å prestere. Arbeidsgivere forutsetter jo også at disse emnene er de første i studiet. For å bevare karakterenes verdi og funksjon på 1. studieår foreslås denne betydelige innskjerpingen. Kontinuasjonseksamen i august fanger opp de studentene som ikke presterte sitt ytterste på ordinær eksamensdag, samt at studentene har rett til å klage på sensuren. Dermed er studentenes rettssikkerhet ivaretatt.

Oppsummert vil det da gjelde tre ulike typer generelle begrensninger på frivillig gjentak:

- En ytre grense på fire i løpet av 2.- 5. år (minus ex.phil., ex.fac. og masteroppgave).
- En ytre grense på tre forsøk på ett og samme emne.
- Emnesperre eller "avskjæringsregler", dvs. forbudet mot å gjenta førsteårsemmner etter at andre år er fullført og bestått, osv.

Samt en spesiell regel:

- Emner fra første studieår kan ikke gjentas.

Det er viktig å understreke at den sterke retten til nye eksamensforsøk for studenter som ikke har fullført og bestått et emne, er foreslått videreført. Også reglene om hvem som har adgang til kontinuasjonseksamen, foreslås videreført.

Det eksplisitte forbudet mot frivillig gjentak av masteroppgaven er en formalisering av det som er vanlig forståelse i dag.]

- (2) For studenter på spesialemmner gjelder følgende:
 - a) Det framgår av hver enkelt kursbeskrivelse om kurset har obligatorisk undervisning. Der det er vedtatt obligatorisk undervisning, kommer bestemmelsene i punkt (1)a), (1)b)i, (1)c) til anvendelse.
 - b) Eksamen avholdes det semesteret det har vært undervisning, og semesteret etter. Unntak gjøres for emner som har eksamensformen integrert i undervisningen. Slikt unntak går fram av emnebeskrivelsen.
 - c) Det avholdes som hovedregel ikke kontinuasjonseksamen i spesialemmner. Unntak framgår av emnebeskrivelsen
- (3) Følgende gjelder for alle:
 - a) Man kan framstille seg til samme eksamen inntil tre ganger, se punkt b) under for tellende forsøk.

- b) Tellende forsøk foreligger der studenten ikke har trukket eksamensmeldingen senest to uker før eksamensdagen eller senest to uker før utlevering av hjemmeeksamen. Dette gjelder både ordinær eksamen og kontinuasjonseksamen.
 - i. Det er likevel ikke tellende forsøk der studenten er avskåret fra å avlegge eksamen på grunn av manglende godkjenning av kurset.
 - ii. Det er heller ikke tellende forsøk når studenten dokumenterer gyldig forfall til skoleeksamen. Som gyldig forfall regnes sykdom som dokumenteres med legeerklæring eller sykemelding. Dokumentasjonen må være utstedt senest eksamensdagen, den må eksplisitt angi at kandidaten var ute av stand til å gjennomføre eksamen den aktuelle dagen på grunn av sykdom og den må være fakultetet i hende senest en uke etter eksamensdagen.
 - iii. Gyldig forfall gir ikke adgang til gjentak utover begrensningene i (1), c) over.
- c) Dokumentasjon av sykdom under hjemmeeksamen gir ikke grunnlag for annullering av eksamensforsøk. Det gir i stedet forlengelse av skriveperioden med inntil 3 dager. Studenten må underrette fakultetet om kravet om forlenget skriveperiode senest ved ordinær innleveringsfrist.
- d) Ved frivillig gjentak av eksamen blir den beste karakteren tellende.

§ 3-5 Hjelpemidler til eksamen:

Lovlige hjelpemiddel

- i) Dersom ikke annet er fastsatt i emnebeskrivelsen, kan dette benyttes på skoleeksamen:
 - (1) Inntil 2 utgaver eller eksemplarer av lovsamlingen «Norges lover» (utg. av Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo).
 - ~~(2) Særtrykk av norske lover~~
 - ~~(3) Én rettskrivingsordliste eller ordbok: "Jusleksikon" av Jon Gisle eller "Juridisk leksikon" av Egil Guldbrandsen~~
- ~~ii) Eventuelle forskrifter, vedtekter eller forslag til lov som kursansvarlig mener kan være relevant, blir delt ut sammen med eksamensoppgavene.~~
- ii) Emnebeskrivelsen i hvert enkelt emne kan tillate ytterligere bruk av hjelpemiddel.
- iii) På de to første studieårene, unntatt EXFAC Juridisk forprøve, kan studenter som har vært i landet mindre enn fire år, etter søknad få ha med flere ordbøker.

[Kommentar: Forslaget om å fjerne "Jusleksikon"/"Juridisk leksikon" bygger på at disse i liten grad anses tjenlige som hjelpemidler under eksamen. De er ikke gode nok til det. Punktene om særtrykk av lover, forskrifter etc. anses unødvendig så lenge det er adgang til å ta supplerende hjelpemidler inn i emnebeskrivelsen. Videre er det i en rekke særtrykk tatt inn forskrifter, som i alle tilfeller ikke er tillatt. Dette har vist seg å gi en del praktiske utfordringer i bokkontrollen, både for kontrollørene og studentene. Det er enklere og mer treffsikkert å regulere slike detaljspørsmål i emnebeskrivelsen.]

§ 3-6 Innlevering og kontroll av hjelpemiddel

- i) Hjelpemiddel som ønskes nyttet under eksamen, bringes til eksamensbordet senest ½ time før eksamen starter dersom ikke annen frist er angitt. Overholdes ikke denne fristen, kan studenten ikke påregne å få starte eksamen til angitt tid. Ingen bøker eller notater kan bringes inn i lokalet etter at bokkontrollen er begynt, uten at det underlegges kontroll. Bøker/notater og lignende som ikke skal nyttes under eksamen, kan ikke bringes inn i lokalet etter at bokkontrollen er begynt. ~~Der fotokopier er lovlig hjelpemiddel, skal det gå klart fram hvor det er kopiert fra.~~
- ii) Utskrifter fra internett eller database er ikke tillatt hjelpemiddel til eksamen
- iii) I tillegg til lovlige hjelpemidler, skal bare nødvendige skrivesaker samt evt. mat og drikke forefinnes på/ved eksamensbordet.
- iv) Studenten er selv ansvarlig for at de avleverte hjelpemidlene er i overensstemmelse med bestemmelsene i punkt 20 nedenfor, samt med bestemmelsene om hjelpemidler i den enkelte kursbeskrivelse.
- v) Materiale som finnes å være i strid med eksamensreglementet vil bli inndratt. Forholdet kan i tillegg kvalifisere til "fusk", jf. kapitel 4 nedenfor. Det er ikke adgang til å avhjelpe regelbrudd eller på annen måte gjøre endringer i hjelpemidlene etter at bokkontrollen er påbegynt.

- vi) Vedtak om inndragning kan påklages ~~umiddelbart~~ og senest innen tre uker. ~~For at evt. omgjøring skal få virkning for den aktuelle eksamen, må vedtaket påklages senest en time etter at eksamen har startet. Slik umiddelbar klage avgjøres av kursansvarlig.~~
- vii) Studenter som har fått inndratt materiale før eller under eksamen, vil få skriftlig begrunnelse for vedtaket fra fakultetet. Der orienteres også om den videre saksgang.

[Kommentar: Det er foreslått to endringer som antas å ha en viss realitet i denne bestemmelsen. Den ene gjelder punkt v, siste setning, som er nytt. Det tar sikte på to typetilfeller som ikke er uvanlige: a) Et hjelpemiddel inneholder både lovlige og ulovlige tekster, for eksempel et særtrykk med både lover og forskrifter i. Da vil lovtekstene være tillatte, men forskriftene ikke. b) Et ellers lovlig hjelpemiddel inneholder enkelte ulovlige innarbeidinger.]

I disse situasjonene har det tidligere noen ganger blitt gitt tillatelse til at studentene fjerner de ulovlige delene. Dette er imidlertid en upraktisk løsning. Dels tar det tid, og dels er det vanskelig å praktisere konsekvent. Med de foreslåtte endringene i §§ 3-5 og 3-6 antas problemet å bli vesentlig mindre. I all hovedsak gjelder inndragningsspørsmål tre typer hjelpemidler:

- Jussleksikon eller Juridisk Leksikon.
- Særtrykk som inneholder både lover og forskrifter, ev. flere forskrifter enn emnebeskrivelsen nevner.
- Lovsamlinger der det er skrevet inn tekst som ikke er tillatt.

Etter forslaget utgår leksikonene helt. Særtrykk forutsettes regulert i emnebeskrivelsene, og skal brukes der det er aktuelt å tillate bestemte forskrifter. I slike tilfeller vil hele særtrykket være tillatt, også om det skulle inneholde andre forskrifter enn det som uttrykkelig nevnes. For lovsamlinger er praksis i dag at når de inndras, får studenten låne en blank lovsamling under eksamen. Dette anses tilstrekkelig.]

§ 3-7 Henvisninger, tilføyer o.a. i hjelpemiddel til eksamen

- i) I alle innleverte hjelpemiddel til eksamen kan det være understrekinger og strek i margin, i alle farger.
- ii) I alle innleverte hjelpemiddel kan det dessuten være innarbeidd henvisninger innbyrdes i hjelpemidlet og henvisninger til andre tillatte hjelpemiddel. Dette gjelder likevel ikke i og til lister, registre, ordbøker og lignende. Henvisningene kan bare innledes med ord som sjå, jfr., cfr., contra, sammenlign (sml.), oppheva (opph.), endret. Henvisninger til lover, kgl. res., forskrifter og reglement kan bare inneholde tittel og/eller data (eventuelt nummer), paragraf og/eller ledd, punktum, nummer eller litra. Vanlige forkortelser som grl., str., o.l., kan brukes. Eksempel: Sml.FAL § 18-1; opph. ved lov 13. februar 1976; jfr. lov nr. 261969 § 2-1.
- iii) Indeksmerker (flagg eller lignende) som har til formål å lette bruken av hjelpemidler er tillatt. Disse kan for lovsamlingen eller for særtrykk bare angi lovnavn eller forkortelse av lovnavn, årstall og nummer. De kan ikke i noe tilfelle inneholde tekst som er i strid med punkt ii ovenfor.
- iv) Det er ikke tillatt med annen innarbeiding, for eksempel at ny lovtekst er skrevet inn i hjelpemidlet.

[Kommentar: Andre setning i underpunkt iii er nytt, og er ment å gi reglementsmessig dekning for det som er vanlig praksis i dag.]

§ 3-8 Alminnelige regler om sensur

- (1) Sensurfristen reguleres av Forskrift om frister for sensur ved Det juridiske fakultet: <https://regler.uib.no/regelsamling/show.do?id=217>
- (2) Sensur av arbeider som inngår i karaktergrunnlaget foretas av én sensor, likevel slik at besvarelser som samlet vurderes til F eller Ikke bestått skal vurderes av to sensorer. Sensuren skal utføres i samsvar med "Retningslinjer for karaktersetjing i mastergradsstudiet."
- (3) Skriftlige besvarelser skal så vidt mulig anonymiseres.
- (4) Sensurdato opplyses i tilknytning til eksamen.
- (5) Der sensuren faller senere enn det som er opplyst, skal ny dato publiseres i MiSide.

- (6) Der sensuren faller tidligere enn det som er opplyst, regnes frist for begrunnelse og for klage fra den datoen som er opplyst i forbindelse med eksamen.
- (7) Krav om begrunnelse for sensurvedtak rettes primært til sensor på det tidspunkt og på den måten fakultetet angir for den enkelte eksamen (trefftiden). Det er likevel adgang til å kreve begrunnelse inntil en uke etter kunngjøringen, jf. universitets- og høyskolelovens § 5-3(1), tredje setning.
- (8) I tilfeller der studenten har henvendt seg til sensor i trefftiden, jf. punkt 7, første setning ovenfor, skal begrunnelsen gis senest dagen etter at kravet ble satt fram. Overholder ikke sensor denne fristen, skal studenten underrette administrasjonen ved den studieårsansvarlige samme dag eller senest neste morgen. Dersom studenten har framsatt krav om begrunnelse etter trefftiden, men innenfor lovens ytre frist, gis begrunnelse senest to uker etter at kravet er satt fram.
- (9) Det gis ikke hovedkarakter for graden master i rettsvitenskap.

[Kommentar: § 3-8 er noe omskrevet, men det tas ikke sikte på noen realitetsendring. Poenget er at henvendelse i trefftiden gir en garanti for svar der og da, eller senest neste dag. For henvendelser som kommer senere, kan det ikke gis noen slik garanti for svartidspunktet.]

Kapitel 4 Krav til selvstendighet og kildehenvisning; regelbrudd

§ 4-1 Krav til selvstendighet og kildehenvisning

1. Alle arbeider som leveres for godkjenning/sensur, skal være studentens eget arbeid. Dette gjelder også der vedkommende arbeid(er) ikke inngår i grunnlaget for karakterfastsettelse. Kilder som nyttes skal angis i overensstemmelse med [universitetets retningslinjer om kildebruk](#). Overtredelse vil bli å vurdere som fuskesak, se § 4-2.
2. I oppgave med ordgrense, skal antall ord oppgis på besvarelsen.
 - a. Overtredelse av ordgrensen kan føre til underkjennelse av besvarelsen.
 - b. Feilaktig angitt antall ord kan bli å vurdere som forsøk på fusk.

§ 4-2 Brudd på reglene

1. Overtredelse av reglene i § 4-1 eller i universitets- og høyskolelovens § 4-7, knyttet til masteroppgaver, eksamen eller innleverte besvarelser og/eller øvrige obligatoriske elementer i tilknytning til undervisning, vil kunne bli vurdert som fuskesak.
2. Forsettlig eller grovt uaktsom overtredelse vil kunne føre til annullering av den aktuelle eksamen/oppgave, jfr. universitets- og høyskoleloven § 4-7 nr 1, ev. også til utestengelse fra universitetet i inntil to semestre, jfr. universitets- og høyskoleloven § 4-8 nr 3.
3. Forsøk på overtredelse blir å likestille med fullbyrdet overtredelse der det foreligger fullbyrdesforsett.
4. Annullert eksamen/oppgave teller som forsøk mht antall ganger eksamen kan avlegges.
5. Falsk opplysning om frammøte på arbeids- eller storgrupper, ev. på annen undervisning som er obligatorisk, kan bli å vurdere som fusk eller forsøk på fusk.
6. Sak om annullering eller utestengelse avgjøres av Den sentrale klagenemnden. Klageinstans er det nasjonale klageorganet Felles klagenemnd, jfr. Universitets- og høyskoleloven § 5-1 nr 7, jfr. FOR 2005-10-10 nr 1192: Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til § 4-10.

[Kommentar: (5) er nytt, men det innebærer ikke noen reelt ny forståelse av lovens fuskeregler. Det har vært tidligere saker ved universiteter og høyskoler der slike forhold har vært regnet som fusk. Det ville

dermed vært mulig å forfølge en slik sak også uten regelen i (5), men av hensyn til at studentene skal være informert, tas også dette punktet inn i forslaget.]

Kapitel 5 Rett og plikt til godskriving og faglig godkjenning

§ 5-1 Generelt om godskriving og faglig godkjenning

(1) Beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra studier som er akkreditert etter universitets- og høyskoleloven godskrives, jf. § 1-3, 5. ledd, i grad der det godtgjøres at den aktuelle eksamen m.v. er tilsvarende det omsøkte fritak i innhold, omfang og dybde. For emner, fag, eksamener eller prøver ellers kan det etter søknad gis faglig godkjenning etter samme retningslinjer. Ved vurdering av kravet til "tilsvarende dybde" må det tas hensyn til variasjonene i utdanningsstruktur og rettssystem.

(2) Juridiske fag i rettssystemer som ligger fjernt fra det norske, som for eksempel common law land (trust, equity, contract, tort m.v.) kan ~~for en norsk student~~ gis faglig godkjenning som tilsvarende emner på 4. eller 5 studieår ved fakultetet, selv om faget ikke er et mastergradskurs i vedkommende land.

[Kommentar: Dette følger i dag av § 7-4 (1) og (2), samt utfyllende regler fra SU. Det som er overstreket, anses unødvendig. Det er uansett ikke studentens nasjonalitet eller statsborgerskap som er avgjørende, men studieretten ved masterprogrammet.]

3) For kurs i 1. til 4. studieår som studenten på grunnlag av tidligere utdanning kan få godskriving eller faglig godkjenning for, er det som hovedregel ikke adgang til å delta i undervisning og eksamen ved masterstudiet. Etter søknad kan studenten likevel få tillatelse til dette. I så fall har studenten ikke rett til å få den tidligere eksamenen m.v. innregnet i grunnlaget for vitnemål fra fakultetet. Fristen for slik søknad er 1. september i det kalenderåret studenten påbegynner eller gjenopptar masterstudiet.

4) En student som allerede har fullført og bestått et emne ved masterprogrammet, og som senere fullfører og består et tilsvarende emne ved en annen institusjon, har ikke rett til godskriving eller faglig godkjenning for dette.

For EXFAC Juridisk forprøve er det fri adgang til å ta hele emnet selv om man har rett til godskriving, dersom man fra før har en annen ex.fac.-variant enn den juridiske.

[Kommentar: (3) er sterkt omarbeidet i forhold til det opprinnelige utkastet og tidligere gjeldende regler, som sa at det overhodet ikke er anledning til å ta eksamen i emner som man kan få godskrevet. Etter to vedtak fra Den sentrale klagenemnd i 2010 lar dette seg neppe opprettholde. Vi vil likevel foreslå visse restriksjoner, i form av en frist for å benytte seg av godskrivingsretten. Etter vårt syn vil nest siste setning i (3) også være en "bordet fanger"-regel. Dvs. at når retten til å ta et emne som man kunne fått godskriving for er benyttet, er det ikke anledning til å ombestemme seg senere. Da er det endelig at karakteren ved UiB vil bli stående i vitnemålet, også om studenten trekker seg, er syk eller stryker i kurset.]

Videre er (4) helt nytt. Det typetilfellet som er behandlet der, har berøringspunkter til både reglene om godskriving og vitnemål, og reelt også til gjentak. Fordi det formelt sett ikke er snakk om gjentak, anses det lite hensiktsmessig å regulere slike spørsmål sammen med gjentak.]

§ 5-2 Godskriving av eksamener m.v. fra Oslo og Tromsø:

- (1) Første og andre avdeling i masterstudiet i rettsvitenskap i Oslo eller Tromsø godskrives som første og andre studieår i masterstudiet i rettsvitenskap i Bergen.
- (2) Tredje og fjerde avdeling i masterstudiet i rettsvitenskap fra Oslo eller Tromsø godskrives som tredje og fjerde studieår i masterstudiet i rettsvitenskap i Bergen. ~~Tredje avdeling alene fra Oslo eller Tromsø, godskrives etter søknad.~~
- (3) Eksamener fra cand.jur.-studiet i Tromsø, godskrives i masterstudiet i rettsvitenskap etter samme regler som studenter fra cand.jur.-studiet i Bergen, jfr.[korrekt henvisning her].

- (4) Studenter fra cand.jur.-studiet i Oslo:
Privatrett grunnfag gir fritak for første studieår unntatt JUS111 Forvaltningsrett I, samt for JUS122 Erstatningsrett på andre studieår.
Privatrett grunnfag og offentlig rett grunnfag gir fritak for første og andre studieår i masterstudiet i rettsvitenskap.
- (5) Godskriving av første studieår omfatter ex.phil og ex.fac bare når tilsvarende eksamen er bestått.
- (6) Enkeltkurs kan godskrives etter de alminnelige reglene i loven og reglene her.

§ 5- 3 Godskriving av eksamener m.v. fra andre læresteder

(1) Godskriving av eksamen fra Høgskolen i Lillehammer og Høgskulen i Sogn og Fjordane Årsstudium i juss fra Høgskolen i Lillehammer eller Høgskulen i Sogn og Fjordane godskrives som 1. studieår ved Det juridiske fakultet i Bergen. Det kreves bestått examen philosophicum og examen facultatum før andre studieår påbegynnes. Bachelorgrad i juss fra Høgskolen i Lillehammer godskrives som 1., 2. og 3. studieår ved Det juridiske fakultet i Bergen. Bachelorgrad i juss fra Universitetet i Agder godskrives tilsvarende, såfremt graden inneholder emner i tingsrett, arve- og familierett og juridisk metode på 3. studieår.

[Kommentar: Siste setning ovenfor vil bare kunne vedtas dersom fakultetsstyret godkjenner UiAs søknad om ”forhåndsgodkjenning”.]

(2) For eksamener m.v. fra institusjoner som ikke er nevnt i §§ 5-2 eller 5-3 kan det etter søknad gis godskriving eller faglig godkjenning i tråd med reglene i universitets- og høyskolelovens § 3-5, jf. også § 5-1 (2) ovenfor.

§ 5-4 Ytre grense for godskriving.

Mastergradsoppgave og eksamener ved norsk juridisk fakultet som er bestått de siste ti år, kan inngå i mastergraden i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen. Etter søknad kan fakultetet godkjenne at også eksamener som er eldre enn 10 år inngår i graden.

§ 5-5 Godskriving av eksamener etter studieordningen av 1997

1. Studenter som har bestått Examen philosophicum og/eller Examen facultatum etter studieordningen av 1997 eller ved andre fakulteter eller læresteder, er fritatt for disse kursene etter studieordningen av 2003. Første studieår i masterstudiet i rettsvitenskap vil for disse studentene utgjøre 40, evt. 50 studiepoeng.
2. Studenter som har bestått første avdelings eksamen etter studieordningen av 1997, kan tas opp på studieordningen av 2003 fra og med andre studieår. De må ha bestått examen facultatum og examen philosophicum før de begynner på fjerde studieår.
3. Studenter som har bestått andre avdelings eksamen etter studieordningen av 1997, kan tas opp på studieordningen av 2003 fra og med tredje studieår, men slik at disse studentene tar kurs i forvaltningsrett II (17 sp.) i stedet for kursene i pengekravsrett (10 sp.) og rettshistorie og komparativ rett (10 sp.). De må ha bestått examen facultatum og examen philosophicum før de begynner på fjerde studieår.
4. Studenter som har bestått obligatorisk del av tredje avdeling etter studieordningen av 1997, kan tas opp på studiet etter planen for studieordningen av 2003 fra og med fjerde studieår. I stedet for kurset i alminnelige formuerett tar disse studentene kurs i forvaltningsrett II (17 sp.). Disse studentene er fritatt for ett spesialemne. De må ha bestått examen facultatum og examen philosophicum før de begynner på fjerde studieår.
5. Studenter som har bestått obligatorisk del av fjerde avdeling etter studieordningen av 1997, kan tas opp på studiet etter planen for studieordningen av 2003 fra og med femte studieår. Disse studentene skal bare skrive masteroppgaven for å oppnå mastergrad.

§ 5-6 Godskriving ; virkning for utdanningsplanen

Studenter som har fått innvilget godskriving eller faglig godkjenning i masterstudiet, kan ikke påregne å få en tilpasset utdanningsplan. Man vil som hovedregel følge sitt kull, og må påregne mindre enn 60 studiepoeng de studieårene som inneholder emner man har fått fritak fra eller har fått godskrevet.

§ 5-7 Godskriving av masteroppgave

(1) Mastergradsoppgave godskrives dersom studenten har bestått tilsvarende prøve ved norsk eller utenlandsk lærested i form av selvstendige skriftlige arbeider som i hovedsak tilsvarende mastergradsoppgave skrevet som del av et norsk mastergradsstudium i rettsvitenskap.

(2) For at et selvstendig skriftlig arbeid skal kunne godskrives som masteroppgave, må oppgaven gjelde rettsvitenskapelige spørsmål, herunder ikke-dogmatiske fag som for eksempel rettshistorie, retts sosiologi, feministisk rettsteori (law and gender), rettsøkonomi (law and economics) og corporate governance.

(3) Masterprogrammer i juridiske fag (LLM eller tilsvarende nivå) ved utenlandske universitet med et samlet omfang på minimum 60 ECTS-credits/60 studiepoeng kan gi fritak for både spesielemne (30 studiepoeng) og masteroppgave dersom det i studieplanen fremgår at det stilles krav om selvstendige skriftlige arbeider på minimum 12 000 ord.

(4) Dersom en oppgave som nevnt i første til tredje avsnitt like ovenfor er produsert under et utvekslingsopphold som er forhåndsgodkjent av fakultetet, bortfaller retten til å delta i JUS399/JUS398 Masteroppgave ved fakultetet

(5) Ved forhåndsgodkjenning av utenlandsopphold kan det stilles vilkår om at studenten skal skrive masteroppgave som del av oppholdet.

[Kommentar: (4) og (5) ovenfor er nye. Forslaget i (4) bygger dels på alminnelige rimelighetsprinsipper: Söker man utveksling for å skrive et større selvstendig arbeid, jf. at det gis forhåndsgodkjenning, er det naturlig å si at da skal masteroppgaven "tas ute". Dels bygger det på et likebehandlingssresonnement: Ikke alle studenter har hatt muligheten til å skrive en større oppgave før de skal skrive masteroppgaven her hjemme, og det er lite rimelig at noen skal få en stor fordel framfor andre. Det ligger heller ikke i kjernen av fakultetets plikter å hjelpe studenter fram til en masteroppgave nr. 2.]

Forslaget i (5) er ment å fremme den ønskede studieatferden: Dersom man søker utveksling et sted der det er anledning til å skrive masteroppgave, bør man skrive oppgaven ute. Det er for slike tilfeller (5) er ment. Det er likevel vanskelig å lage noen rigid regel om dette, og en adgang til å bruke vilkår i forhåndsgodkjenningen antas å gi den nødvendige fleksibiliteten. Det understrekes at også en adgang til å sette vilkår må brukes skjønnsmessig og konsekvent. Fakultetet vil ikke gjøre vesentlige omlegginger i praksis uten at det er utredet og informert om.]

§ 5-8 Godskriving av spesielemner

Emner som overlapper de obligatoriske emnene i studieplanen godskrives ikke som spesielemne, med mindre det godtgjøres at emnet i hovedsak er ulikt det obligatoriske emnet. Emner som også tilbys som Spesielemne ved fakultetet godskrives under forutsetning av at samme emne ikke er lest som spesielemne ved UiB.

§ 5-9 Delstudier i utlandet; Forhåndsgodkjenning og godskriving

(1) Etter bestått 3. studieår kan studenter reise på utveksling som en del av masterprogrammet. Det kan gis forhåndsgodkjenning for – og senere godskriving av – emner tilsvarende 30 sp spesielemner, og/eller skriftlig arbeid tilsvarende masteroppgaven (30 sp). Disse skal inngå i graden.

(2) En student som fra før har bestått 30 sp spesielemner kan ikke i tillegg få forhåndsgodkjent emner som kun kan godskrives som spesielemner som del av utveksling.

(3) En student som har bestått 30 sp på 5. studieår, kan kun få forhåndgodkjent utveksling i ett semester, eller et LLM-program.

(4) Ved rangering av søkerne til et bestemt sted, skal studenter som søker utveksling for første gang prioriteres foran de som tidligere har vært på utveksling som del av masterprogrammet.

(5) En student som har fått godskrevet utveksling som spesielemner, kan ikke ta ytterligere spesielemner i mastergraden.

(6) Studenter skal søke om endelig godkjenning av delstudier i utlandet senest én måned etter at offisiell dokumentasjon på oppnådd resultat er mottatt.

(7) Der delstudier i utlandet utgjør de siste emnene i graden, skal dato for oppnådd grad settes til dato for vedtak om godskriving av disse.

[Det er behov for noen retningslinjer her etter hvert. Vi ser i dag at de fleste som tar delstudier i utlandet forlenger studieløpet sitt med minst ett semester. I tillegg tar noen flere utvekslingsopphold. Noen studenter tar det meste av 5. studieår her, og i tillegg drar på utveksling. Vi har de siste årene opplevd en strålende utvikling i antall utreisende studenter. Dette ønsker vi ikke å forpurre, snarere tvert i mot. Men for at det skal bli mest mulig rettferdig for studentene, trenger vi også her noen klare retningslinjer. De foreslåtte reglene kan veldig gjerne mykes opp.]

Kapitel 6 Vitnemål

§ 6-1 Når vitnemål utstedes; Hovedregel om grunnlaget for vitnemål

Vitnemål utstedes når grad er oppnådd og kandidatløfte avlagt.

Emnene i utdanningsplan del to, utgjør grunnlag for vitnemål. Som hovedregel kan dette ikke utgjøre mer enn 300 sp.

Det er et vilkår for å kunne oppnå graden at studenten har en gyldig og aktiv studierett ved masterprogrammet. For studenter som avslutter studiet med utvekslingsopphold, kan det vedtas utfyllende regler.

[Kommentar: Siste setning tar sikte på utvekslingsopphold ved studiesteder der semestergrensene, eksamenstidene etc. ikke treffer godt med våre semestergrenser. Når ordinær avslutningstid på utvekslingsinstitusjonen for eksempel er i september, er det ikke rimelig å kreve at studenten må søke om forlenget studierett eller semesterregistrere seg m.v. for høstsemesteret.]

§ 6-2 Forrang for emner fra masterstudiet

Dersom studenten har bestått både emner som etter reglene i kapittel 5 ovenfor kan godskrives i masterstudiet, og har bestått de tilsvarende emnene i masterstudiet, har emnene masterstudiet ved UiB forrang, og skal inngå graden og i grunnlaget for vitnemål.

§ 6-3 Emner utenom graden

Juridiske emner fra masterstudiet i rettsvitenskap eller fra forhåndsgodkjente og godskrevne delstudier i utlandet som ikke inngår i grad, kan dokumenteres i vitnemålet som emner tatt utenom grad.

§ 6-4 Opphør av studieretten ved oppnådd grad

Studieretten stenges når vitnemål utstedes. Når vitnemål er utstedt kan det ikke gis ny studierett til masterstudiet i rettsvitenskap og stengt studierett kan heller ikke gjenåpnes.

[vi har i dag ingen regler eller retningslinjer, utover grads- og studieforskriften § 42 om vitnemål. D et eneste er at kandidatløftet må være avlagt før det utstedes. Vårt vitnemål er i dag ikke ihht UiB-malen. I tillegg er det i realiteten svært få begrensninger i hva som kan inngå på vitnemålet. Emner tatt etter at grad er oppnådd inngår, samt ekstra utveksling, ekstra spesielemner fra UiB og andre institusjoner. Dette

er ikke heldig, da vitnemålet nærmest blir som karakterutskrift å regne og ikke et dokument som sier noe om hva som inngår i graden Master i rettsvitenskap]

Kapitel 7 Ikraftsettin og overgangsregler. Utfyllende retningslinjer

§ 7-1 Ikraftsetting og overgangsregler

(1)Reglene her begynner å gjelde fra og med studieåret 2011-2012. § 3-4(1), c, v, om gjentak av emner på første studieår, begynner å gjelde fra og med studieåret 2012-2013.

(2)Frivillig gjentak etter reglene som gjaldt før studieåret 2011-2012, eller frivillig gjentak av emner på første studieår som gjennomføres i løpet av studieåret 2011-2012, teller ikke ved anvendelsen av reglene om frivillig gjentak i § 3-4(1), c.

§ 7-2 Utfyllende retningslinjer

Studieutvalget eller fakultetsstyret kan fastsette utfyllende retningslinjer til reglene her. For tiden gjelder disse retningslinjene:

- Retningslinjer for utrekning av obligatorisk deltaking
- ~~— Utfyllende retningslinjer for rettleiing og vurdering — masteroppgåver~~
- Retningslinjer for karaktersetjing i mastergradsstudiet
- Retningslinjer for valg og godkjenning av eksterne hjelpelærere og sensorer
- Retningslinjer for utforming av prøver i jusstudiet
- Instruks om oppgåvegjeving og sensur for mastergraden
- Lesesalsreglement for Det juridiske fakultet

Tilbake til [saklisten](#)